

ULYSSIS ALDROVANDI
 PATRICII BONONIENSIS
 DE QUADRUPEDIENS SOLIDIPEDIENS
 VOLVEMEN INTEGRUM
 IOHANNES CORNELIUS VTERVERIVS
Gymn. in Bononiensi Simplicium medicamentorum
 Profess. Collegii Et mensur.
 MARCVS ANTONIVS BERNIA
in lucem restituit
 EMINENTISSIMO ET REVERENDO PRINCIPI
 DIVLIO SACCHETTI
 S. R. E. PRESBYTERO CARDINALI
 TIT. S. SVSANNÆ
 FERRARIÆ ANTEA NUNC VERO
 BONONIÆ
 PONTIFICIO DE LATERE
 LEGATO
 Cum Indice copiosissimo
 SUPERIORUM PERMISSO
 Cum Privilegio S. C.ÆS. ALIENSTATIS

BONONIÆ, Apud Nicolaum Nicolajum, MDCXXXVIII.

In Basi Caroloana uno mat.

Sine licentia...

DE ASINIS CORNVITIS.

CAP. V.

Lib. 4.
Asini cur-
antur Africa,
ni.
Scythici.
Li. 10. r. 40.

RI B V S in locis cornutos asinos celebrari reperio, in India, Scythia, & Africa: ceterum dentur, & si dentur, speciere differant, non habeo, quod dicam. Africanorum meminit Herodotus, *Asinos Africae* (inquit) *qui Asinos cognominantur, asini cornuti reperiantur.* De Scythiis vero sic Aelianus: *In Scythia asini cornuti praeclari nascuntur, quorum cornua Arcadia fluminis Stygis aquam continent, quae transmittit vase vitrea, etiam si fiat ex ferro.* Haec cornua à Sopatra appertata fuisse auctor Alexandro Macedoni, & illius administratione misisse Leipho, ut delectarentur Pythia, additis his carminibus:

Hoc tibi Alexander Macedo mirabile coram
Deditas à Patre ex asino Scythico.

Lib. 4. 52.
Asini Indici
cornuti.

Idem, & Indicos describit his verbis: *Sylus Indicus asinos equis magnitudine non inferiores apud Indos nasci accepit, et sunt reliquo corpore albi, & apicem vero purpureo, oculisq; nigri (ceruleis vertit Volaterranus) esse. cornuq; in fronte gerere viticium (Volaterranus addit leliquicubitale) cuius superius punicum, inferius autem album, medium vero nigrum fit: atq; non omnes quidem Indos, sed partem sives, cum tanquam armillis quibusdam brachia, sic cornua ante, ceteris spatii ornatas, ex hoc asinus Indicus facit bibere solere.* Ex hac cornu bitemem ab insensibilis morbis curam fieri, utiq; cum ipsum convulsionibus corripit, neq; sacro morbo tentari, neq; curari vult ferunt. Quinetiam si quid prae se habuerit, tum id evomere, tumq; ad sanitatem redire. Cum autem ceteri asini, quibuscunq; in terra sint, tam demeriti, quam solipedes, cum solipeda animalia, tales non habeant, asinos Indicos cornuigeras Cassias inquit, talis primam, atq; nigri praeclari esse. Deinde si quis eos confecerit, interiora quinq; nigra deprehensurus esse: neque modo corporis velocitate longè multumq; ceteros asinos superare, sed velocitate eadem equis, & elephanti praestare. Cum autem in viam se dederunt, tardius primò ingrediuntur, deinde paulatim tantum confirmantur ad consequendum iter, eos quidem ut sequeas operosum fit, cornu vero cursu transcurrere nulli concedatur. Postea autem quam summa pepererunt, pariter eorum pullos à patre recentes summa custodia servantur, cornuq; communi utitur locus Indici desiderissimus sunt. Cum à venatoribus Indis inveniuntur, pullos suos adhuc asini infirmos à tergo suscipientes habent, atq; pro eis propugnans: contra equites audent venire, etq; ferire. Tanto sane horrore existant, ut nihil eis obistere queat, quin statim & condat, & perdat, equorumq; in casu latera disceperunt, ac laterant, ac viscera distrahunt, ex quo fit, ut adeo equi appropinquare valde metuant, appropinquante eorum capite multam miserabiliter inferre. Ex eo manq; confixis, non equi modo, sed & asini pereunt per asinæ calcib; pugna: eorum versus catenas asinib; sunt, ut quicquid comprehendere funditus diripiunt: ex his verbis qui sunt confirmata esse incomprehensibiles sunt. Carnes eorum quod amarissimas sint, handquam exculent. Haec itaque Aelianus, qui & alias regis Indorum certamina recensens, inter alia hos quoque cornutos asinos in vicem pugnae re tradit: quae omnia, brevius tamen reperit Philes, atque Indorum regem ex creatore de huius animalis cornu confecto bibere, splendidum eum vocans, & cubitalem esse dicens, portionem autem eam contra morbum sacrum, id est comitalem conferre. Adhuc feram ipsam inter solipedes solam, & talum, & bilis vesicam habere, ut perpetam Volaterranus transtulerit, hanc feram

Cornu asini
Indici facit
bibere solere.

Amor ergo
fuit.

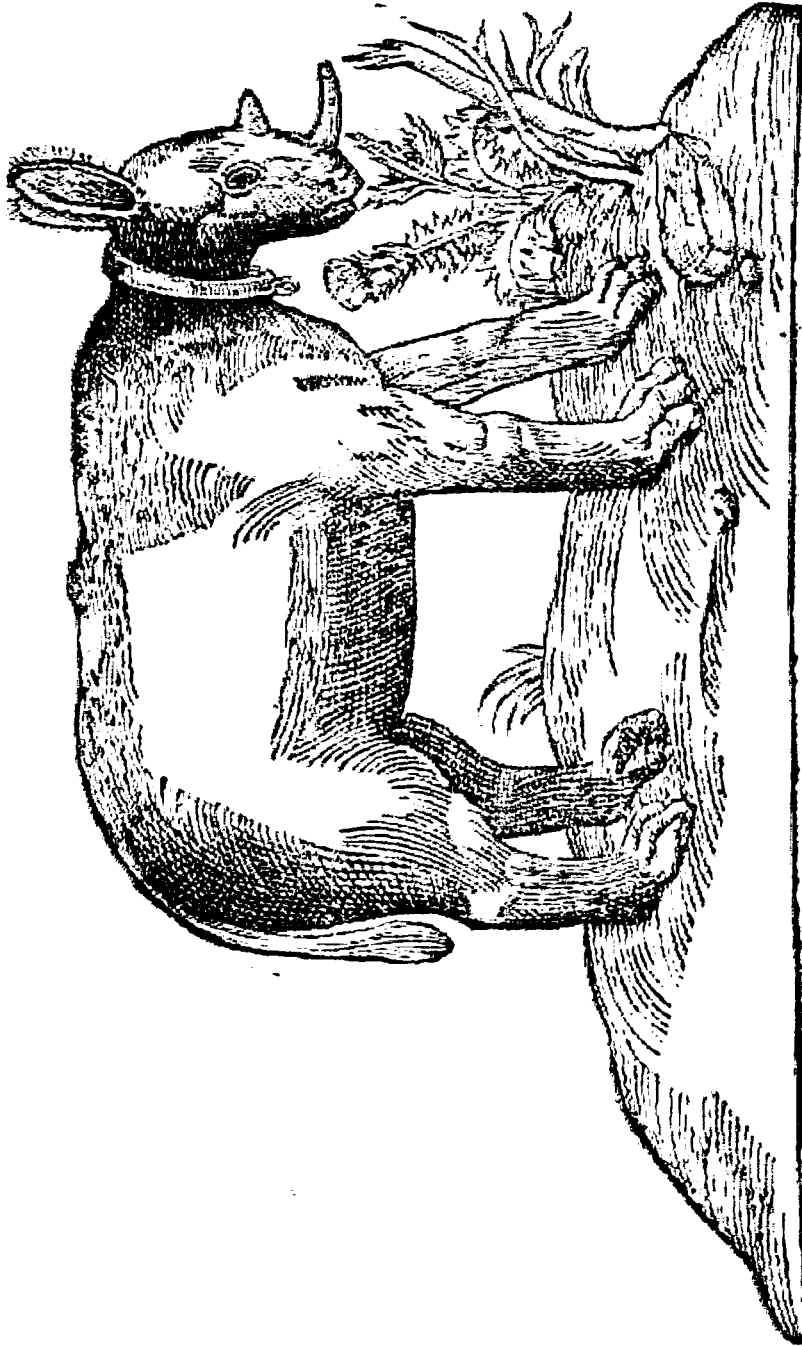
Foras inde.

Li. 15. r. 15.

locus Indici desiderissimus sunt. Cum à venatoribus Indis inveniuntur, pullos suos adhuc asini infirmos à tergo suscipientes habent, atq; pro eis propugnans: contra equites audent venire, etq; ferire. Tanto sane horrore existant, ut nihil eis obistere queat, quin statim & condat, & perdat, equorumq; in casu latera disceperunt, ac laterant, ac viscera distrahunt, ex quo fit, ut adeo equi appropinquare valde metuant, appropinquante eorum capite multam miserabiliter inferre. Ex eo manq; confixis, non equi modo, sed & asini pereunt per asinæ calcib; pugna: eorum versus catenas asinib; sunt, ut quicquid comprehendere funditus diripiunt: ex his verbis qui sunt confirmata esse incomprehensibiles sunt. Carnes eorum quod amarissimas sint, handquam exculent. Haec itaque Aelianus, qui & alias regis Indorum certamina recensens, inter alia hos quoque cornutos asinos in vicem pugnae re tradit: quae omnia, brevius tamen reperit Philes, atque Indorum regem ex creatore de huius animalis cornu confecto bibere, splendidum eum vocans, & cubitalem esse dicens, portionem autem eam contra morbum sacrum, id est comitalem conferre. Adhuc feram ipsam inter solipedes solam, & talum, & bilis vesicam habere, ut perpetam Volaterranus transtulerit, hanc feram carere felle, & portionem ex hoc poculo ad ignem sacrum conferre. Habes hic candidè lector feram corpore auribusque albinis, binis armatam cornibus, quorum alterum, ut pictura ipsa ostendit, è narium, alterum è regione oculorum exit. Cum tunc iconem doctissimus, pariter atq; excellentissimus reipub. Norimbergensis archiater Joachimus Camerarius Sylvestris asini nomine. Cuius verò solipex non sit, sed pedes in digitos fundantur, asinus Sylvestris Indicus esse non potest: quamobrem quærendam Scythicusne fuerit, vel Africanus. Adhuc Indicus unicornis est, non bicornis, ut testatur ipse Aristoteles his verbis: *Asinus Indicus licet solipes, cornuiger totum est, sed singulare cornu gerit, & solum in solipedum genere talium possidet.* Idem testatur Plinius: *Cornuigeras inquit ferè bisulca: solida ungula, & bicorne animalium: unicomae asinus tantum Indicus, unicomae bisulcaum equus. Talis asinus Indicus unus solipedum habet.* Et rursum: *Cornua solipedum nulli excepto asino Indico, qui unus armatus est cornu.* Recentiores quidam obscuro, unagrum siue asinum Sylvestrem Indicum magnam & crudelē feram esse scribunt, cornu unico, duro, acuto, & longo: robur ei esse tantum, ut ingentia de rupibus saxa euellat, idq; tantum vim suam experiri digna.

Li. 3. part. 2.

Asini cornu
ti figura fe-
ra.

gratia. Philostratus autem eadem ferè etiam quæ Aelianus, & Philes scribè in vita Apollonij: sed
 quod de viribus dicitur, Apollonium refellere. *Afinas sylve feris* (inquit) *in vicinis Hyphasidis* Lib. 5
die fluvio paludibus multos capi dicunt: esse autem huiusmodi feris in fronte cornu, quo lacurum
more generose pugnant: & Indos ex illis cornibus pocula conficere: afferuntque nullis morbis illo die
effici, qui ex huiusmodi poculo potantur: atque si vulnerati sint dolere, & per ignem etiam in calumnes
transire, neq; ullis tormentis lædi queant, necendi gratia saepe dantur. Idcirco regum esse eadem
pocula, nec alijs quàm regi eiusmodi feræ usuatione permitti. Apollonium itaque feram aspexisse,
 eiusq;

Apollonij eiusque naturam cum admiratione considerasse ferunt. Interroganti autem Davidi, an ferrent, qui de poculo iam dicto ferebatur, fidem exhiberet. Subiit (inquit) si huius regionis regem immortalem esse intellexero. Qui enim mihi aut alteri tantum poculum ita salubre dare possit, nonne vobiscum est, et ipsum quotidie illarum, et ex eorum frequenter et ad erapulum usque bibere? neminem enim ita pota calumniabitur eum, qui tali poculo etiam interitur: Hæc ille. Celebrabatur modo, de Atlanta in eadem India, quæ singulari quadam prerogativa monoceros sive unicerus ab unico cornu, quod in fronte perhibetur gestare, nominatur, quæ nunquid iam dicitur, nunquid cum hoc Indico alio unicerus sit eadem, inoxt in sequenti capite patebit.

DE MONOCEROTE SIVE Unicorni propriè dicto. Cap. VI.

Opinionum
de unicorni
causis.
Thomas Sor-
dani apud.

Ni detur revera monoceros sive unicornis, nonnulli ambiunt, nonnulli plane negant, nonnulli omnino affirmant. Ego singulorum sententias lectoribus fideliter recitabo, unicuique sibi relicto iudicium. Thomas Jordanus itaque de phænomenis pestis tractatu tertio cum dixisset de lapide Bezoar: secundum locum (inquit) cornu monocerotæ sibi vendidit, cuius prope diuina recensentur operationes. Reges Indorum ex ijs cornibus crateres sibi coniciebant, afferentes illi, die, quisquis ex illo poculo hauserit, immunem a morbis, vulneribus, flamma, & toxicis fore. Hinc Angelus Bartzus in Cynogegico:

— — — — —
Carum quod reges Indorum proceras aureis
Orbebus includunt, & vana luxuriam petant:
At sum nec morbos tunc sentire feruntur,
Nec que inter vitas ac vicia hæret veritas.

Descriptio
ex Cardani.

Reperitur autem circa Phasilæ fluvium apud Colchos (in vicinis Hyphasidi Amio paludibus) vni cornu gestans alius, & feracissimè cum elephantis depugnans auctor est Philostratus in vita Apollonij Thyazii. Cardanus sic describit, esse animal rarum, equi magnitudine, pilo multo similius, capite cervino, in quo cornu crescit vnicum, cubitorum trium longitudine, media in fronte atque rectum, in imo autem amplum, tendens in aciem: collum illi breue, iuba rarissima, & in alteram tantum partem tendens, crura veluti capreolo, tenuia: posteriorum tenuior pars multo pilo villosa, ungulæ bifida. In uniuersum si quis aduertat, cervi naturæ non est ab similibus, præter cornu illud, ferum vidè est. Nasitur in Aethiopia inter solitudines, squalentemque terram atque inter serpentes, miranturque in modum cornu eius venenis aduersari creditur. Garzias ad Otto Proregis Indæ medicus ait inter promontoria bonæ spei, & Capo de Currentes visum animal terrestre quod etiam mari dicitur, caput, & iubam equi haberet, cornu prædicti duos palmos oblongo, mobili, quod modo in sinistram, & dextrum obuerteret, modo extolleret, & demitteret. Id animal cum Elephantis ferociter præliari, eiusque cornu aduersus venena laudari. Ludouicus Vartmannus duos Sultano ex Aethiopia missus Melech ad Mahumetis sepulchrum se vidisse ait cancellis obseptos, minimè feroces, fortè longo iam carcere domitos. Idem Aga orator Soymanni apud Maximilianum imp. Marcus Scherer ante abiuratum religionem Christianam dicitur, popularis vocis Viennæ frequenter primariorum virorum corona ausus est proloqui, se in Arabia deseru, vidisse gregelem obuersantes ve armenta, monocerotes. Vis tamen reperitur, qui teste vernate, tota orbis superficie adamussim iam cognita, se vidisse affirmare ausit. Diluio uniuersali animalia perisse, nunc terra erui ossa fabulantur plurimi, cumentior ex parte terræ visceribus recondita exhumari cernant. Philosophus asserit naturam non deficere in speciebus. Quæ quor olim creata sunt a prophyta, totidem ad finem sæculi duraturas persuasissimè esse debet, licet individua numero plura, paucioraque interdum comperiantur, quæ tamen minimè funditus intereant, ædè ut ne vestigia extant. Adde differentissimas corporum figuras, quæ non leuem ansam dubitandi parant. Ad Dionysij tanum prope Lutetiam integrum extat eximie proceritatis, magni quidem ponderis, ampliore base in eorum progrediens, ambitu strigatum sub ara quadam abscondita fornicis, aqua extrema sui parte immersam. Cyprian subuenibus portanda datur aqua: ea iussa subito in copiosum sudorem exoluantur, pertrusione adiecta, virtutem sudorificam aqua: à cornu monocerotis communicatam esse, quæ etiam venena propulsare dicitur, cum ratione naturali omnibus è caliditate aere rigidum intransibus, appulsu tepentimo, ceu ætiper: illati quædam, humore ad extrema propulso, sudor erumpat, quod iter facientibus est illis ardore.

Fabula me-
monoceros
diluvio uni-
uersali pe-
ruisse.
Dicitur ad
exces Mos-
coros.
Cornu Sar-
dani apud.

Coribus facilitate est, cum subundi ad fontes aut riuulos potui indulgent, tum liquor frigidus ventriculo ueruofo, totique corpori astanti occurrens, & uentigio humorem per carnes, & curis meatus extorsum protrudit, ut nihil benefici à monocerotis cornuque collatum merito dici possit. Solemnibus Venetorum ferijs Sannaritano delubro quæ publicè spectanda proponuntur & magnitudine, & figura hinc in dissimilis, ut nihil cognationis habere prorsus dixeris. Eboris instar splendens, leue, in gazis Pontificum sanctorum Roanæ solus uidi, & contereclau, purpurea crumena obductum, cuius (vix duum palmum erat) exhibitum ad ritum temè miratus, respiciens accepti, crebro usu ita immutatum, neque de scabritie aliorum quæ uideram, referri quid potuit. Kerecerentio Baroni ad Nideburgū hinc hinc mei crassitie ingentis molis erat os e Pannonum (quæ admodum is referebat) regis Matthias gloriosissimi thesauris afferuntur, quod comparatione cū superioribus facta, ausus sui & ipso ueteremeter indignante, balanatum potius esse us quam monocerotis cornu, dicere. Fucus ut faciliè in littora erecti ceracei pisces, salo arenas propellente, sæpe obruantur, post multa desum secula, etiosa, seu teredine erosa, rursus ex unis terre uiceribus, cornu falsa simulacra referentia, extantur persuasus spectatores credulis, diluio submersa animalia ossibus superstitibus, nulla uicibus derogata facultate, in medicum usum trahi posse.

Venerorum
cornu.
Cornu Ro-
man. Pont.
Ossa balana-
rum pro cor-
nibus Mo-
nocerotis
supponuntur.
Ebor fossile.

Fidem facit, & ebur fossile, & mumiæ uulgaris. Addam, & hoc. Venetis comitiliones mei Iudæum negotiatorum apud fabram argentarium ferè conuenerunt. Hic ostenso monocerotis cornu hoc experimento verum comprobauit. In mania cornu circulum delineauit, se corpus prius, postmodum araneum iniecit, qui nunquam transire potuerunt ambitum cornu circumscriptum; deinde palini altitudine quous reptantes bestias, umbra ne aut uis emanaret, intra quadrantis horæ spatium ambas necauit. Aberon tunc ipse, spectaculi uisa gratissimi ignatus, neque sepius quartum reperire sinit reuerti. Apuliam populuris tamen meus à meo discessu iconem à pictore præsiatissimo depingi curauit, Albertoq; Latino Sartape Polono ablegauit, ut regi Sarmatarum Sigismundo II. ex imagine inuolutesceret, si fortè eius libi comparandi, quod per magnum stimulator, desiderium instingeret. Sunt qui genuinum ab adulterino discernant, sola in liquorem quemcumq; iniectio, uidelicet, si is humor statim terrefcens, quasi bullas produxerit, quod omnibus in calcem aut cinerem, reductis corporibus ob id uisum propriam esse consuevit. Alij gallo uel senicum exhibent, cani uel columba, à cuius oblatione statim propinat monocerotis puluerem, quo ex anima resiliui asseuerant. Figuram itaque tam animalis quam cornu, huius magnitudinem, substantiam, leuorem uel scabritiem cum pondere si species, dubius animi eris, & suspensus.

Experimentum de uera uirtute monocerotis.
Præbatio uulgaris cornu monocerotis.

Exploratio si uirum instruat, & ea quam fallax, & coniecturalis. Quæ me eò deducunt, ut uel parum uel nihil de eo animali sentiam, nisi præsertim impossitaram fertilitate. Subseribo sententiæ præceptis Rondsletij, qui libro de dosibus medicamentorum inquit. Rasura unicornis, quia rarius uentur, minore pondere datur, ut alia medicamenta præciosa, quamquam eius uis, neq; maior, neq; certior sit, ea quæ est eboris, aut cornu cetui. Vitiis quibus nihil pretiosum esse potest præscribit, inopibus substitueno non semper cerui cornua, uerum etiam ossa equina aut canum, sæpe etiam myrsobolanorum ossa. Liberum est tamen per me cuiq; quod uelit sancire. Equidem in variolis, & morbillis infantium cum ab Imp. Maximiliano multi scobem unicornis impetissime, & importunè sæpe flagitare, seu exhibita rasuram cornu ceruini, eodem, & certiore factis successu, de cuius uiribus iaserius, plura afferentur. Uisus est per se dractum, aut semissis pōdere in uino aut aqua cordiali, raro eam ex edimus dosim, uel ob pretium, aut quia uix tantum ei pōdere habebur, ut cæteris aspernatis huic soli miraculosam uim tribuamus. Alexicacis permixta n granos u pōdere quoq; metitur, præsertim si uia uice uelimus propinare, ut superius uisus exemplis positum fuit. Hucusq; Jordanus, Fallopius quoq; nō rectè exilare tradit, quid reuera sit unicornu, quatenus Ludouicus Romanus ipsum descripsit, ut quid genuina uidisse cornua in thesauro S.

Rondsletij sententiæ.
Uisus cornu monocerotis
Pondus quo exhibetur.

Marci, prætereaque eū esse in Gallia aliud in Ecclesia D. Dionysij, sed quod uel dentes, uel ossis quam coronaturam referret. Vidisse, & eceru apud D. de Brisch, qui id maximi faciebat. An uerò faciat ad uenena se ignorare. Laur. Iouberus in lib. de peste antiquioribus medicis celebratū huius cornu facultatem fuisse negat, recentiores uerò maxime cardiacon esse refaci, & quibusq; uenenis resistere, cæteru eius uice pauperiore frui possit cornu ceruino, quia ei uiribus parū cedit. Sed, & Antoni Ludouicus medicus Vlyssoponensis in libro de Empyricis, & miscellaneis quibusdam à principio, quod à nullo antiquorum (quibus solis ueritatem deferendam tenet), uis illa aduersus uenena sit telata, quamuis à multis affirmatur, sub dubio relinquit. Ioannes Coropius Becanus reginæ Ungariæ archiater, cum dixisset de gryphis, ueneraciumque esse iudicare in rerum natura non esse, quod ætas nostra non uidit. Monoceros (inquit) uictum scripsit iactare, & cornu quod eius esse ferunt, pretio uenditur ingenti, quale nunc Antuerpiæ ultra septem pedes longum, uenale prolat tam integrū ut ne illa quidē pars desit, qua fronti fuit in fixa, circa tamen spongiosam coronam, qua ad duos palmos, & eo amplius circum fuisse uidetur: dubitatur

Fallopij sententiæ.
de comp. med. c. 51.
Iouberus opinio.
Cap. 18.
Actany Ludouic. Lib. 9. de Venetis. & Hyperbar. Coropij opinio.

Monocerotem male à piscatoribus præcipi.

De unicorni in Antartice præcipio quædam Geographi. Islandia quædam insula.

Ioannes de Molibus episcopus.

Andreas Martini de bellis de unicorni Latio à me reddidit. Scopus autem esse certis causis ambigens.

tamen, in fera istiusmodi inueniatur, qualem pisces nobis ostendunt. Illud equidem ex hoc, & ceteris mentionem facio, cornu didici, perperam ab eis cornu fronti adhi. Nam cuiuscumque animalis cornu est, hoc sicut cetero, sic caput fuisse iuxta, ut radix inferius, summitas in altum spectet, secundum frontem dorsum versus omnibus tota longitudine declinante ita ut si curvatum esset capite arrepto dorso incuberet, ut in cervis videmus: contra si pugnandum, caput ad pedes priores esset inclinandum, perinde ut in omnibus feris cornu per se natura comparavit. De hoc sententiam à mercatoribus rogatus, respondi tale esse, quæ pro monocerotis cornu apud principes habetur, veritas displicere, quod Aelianus nigrum colorem tribuerit, cum huius subalbidus esset, atque illud præterea quæ Cretas Artaxerxis medicas alium suos feros ita descripsit, ut cornu deærie cubitale duntaxat, & illud supernè punterè, & valde rubrè, ceteroquæ in medio nigrè, quæ nunc huic nostro tantum quadrant, suspicatus aliquando sum cornu hoc piscis aliquid esse, quod in eo genere admodum plurima reperiantur, & hoc cornu quod Antartice est, ex Islandia sit allatum. Verum rursus in mentem venit, hanc insulam non longè abesse ab illis locis, quæ ad Hyperboreos spectant, in quibus ferarum plurimum esse ab hominibus, solitudinem non est absurda suspicari. Est enim Islandia insula Ithodon nomen habens ab Itho id est, glacie, & Lant quod significat regionem. Ex hac tria in ea parte, allata memini, quorum maximum modò indicavi. In certum tamè est, an post glaciæ hæc mare, id quod insula hæc faceret, continentem sit ad Polu usque, ac deinde ad Aquilonem, an verò Gronauidiam, id est, viridis regio byzætopia maioribus nostris nobilibus, mari ab Armaxipis secludatur. Ioannes Aemilianus Ferrariensis in naturali de ruminantibus historia, enumeratis, & descriptis unicornibus quotquot apud auctores extat mentio: Cum et ipse (inquit) tot tantaque sint unicornium genera, quod nam sit illud tam celebre alexipharmacu, tam saturare alexiterium, ac mirabile antidotum, nondum satis inter scriptores constat. Sed quidem nonnulli suspicantur esse monocerotis cornu ab Aeliano, Galieno, Plinioque descriptum: non desunt, qui illud esse auni Indici, de quo meminere Aristoteles, Arrianus, & plures alij auctores, & qui Indici equi ab eodem Aeliano commemorati id esse existimaverint, quibusdam etiam in uentem venit, illuc esse rhinocerotis cornu. Historicis medicis altercondi ansam præ buerunt, scilicet quodnā sit animal Græcis antonomastice μονόκερος dictu, Latinis verò unicornu sit unicornis, & Italis alicornu vel lioncornu quæ quæ singulæ nomenclationes tum animalis, tum eius cornu indix sunt. Ambigunt inquam medici quodnam sit illud mirabile cornu, quod omnes perniciosos morbos fugat, quod iturus prostrat ægritudines, quod imminentem veneni præcauet inclementi, quod veneni coinquinamento pestilenti labefactatos, languidos, exanimatos, & propemodum mortis caligine obrutatos, inter præ valetudini occurrere restituit incolumes, & demum quodnā sit illud cornu adeo veneno infestum, ut illius præsentiam non admittat, non ferat, non patitur, eamque longè lateque pandat, vel sudore, vel aquæ ferore ac stridore, si in eam immergatur, mordicus litigant, & acerrimè inter se conficiantur medicorū scæte. Quæ circa eum tantis sit inter scriptores de unicornio discordia, accidit, ut in principu thesauri varia ac longè diversa unicornu cornua quam diligentissime describentur. Apollonius philosophus, & plures alij eiusmodi de unicornio opinionem vanam præfusi esse, sicutque suspicari sunt, quos secutus est inter neotericos Andreas Martinus Medicus hic enim eam inanem esse pluribus rationibus conatus est ostendere, tum aduersarioru argumenta in firmam doctrinæ demonstrationes aduersus illam adducendo, quæ suadere videntur, vanam illorum esse sententiam, qui tot tantaque de eiusmodi celeberrimo cornu prædicarunt. Etenim eiusmodi cornu, quod tanti estimatur, parui penderet onus, nisi Aeliani atque Philostrati aut horitates illius ad imitationem suffragare fuissent, quæ tamen si accuratè perpendantur, infirmæ admodum citubæresque apparent. Siquidem ipsi quæ ab alijs audierant, scriptis reddiderunt, & quæ passim rursus quodam circulatoribus auctoribus dnotarunt, et ex eorum verbis facile cuique compertum erit. Quapropter unicornis cornu nequaquam maiori medicinae faciendæ vtili esse, quam cervi cornu constanter inquit Martinus, cuius sententia verò consonet, diluocuetur, ipsa index sit experientia. Andreas Martinus tractatum de fallis de unicorni opinione Italicè conscriptum Latio à me ex tempore donatum in gratiam eorum qui eam linguam non intelligunt, huic loco inserere placuit. Veritas (inquit) in rebus ipsius naturalibus tamaliter se penumero immeritè est tenebris, ut ab humano intellectu nisi raro, & cum summa difficultate deregi queat. Cum enim in inuestigandis ea nostris viamur sensibus, qui supra naturam imbecilli sunt, & non semel de rerum substantijs ex accidentibus earum, quæ, & ipsa quæ sunt fallacia omnibus notum est, disjudicatos, necesse omnino erit, incertos esse veritatis indices: unde etiam factum est, quod de una eademque re non diversi duntaxat auctores, sed privati etiam nonnulli, diuersas, quin, & contrarias sibi habebint opiniones. Nihil autem hucusque veri dictum, vel scriptum est, de quo dubitari iure nequeat: indeque est, cur multi crediderint, omnia dependere ex opinionibus: nihilque esse, de quo dubitari non possit, aut cui nequeat aliquid opponi, postquam in electione medicorum quilibet propter imbecill-

- A imbecillitatem, vel intellectus, vel sensuum exteriorum turbet, heretis arqua illet. Hinc diversarum in qualibet arte sectarum origo, quæ propter arbitrarium, seu potius falsam scientiæ persuasionem quorundam, qui in ea quam scirent, seu veram sententiam amplexi sunt, non solum sine ulla veritatis indagatiōe pertinaciter perseverant, verum etiam pro viribus, alijs seu veram, & genuinam obtrudere conantur, in quibuscumque semper scientiis, & in rerum publicarum, privatarumque gubernationibus pernitiōsa semper fuit, medicinarum verò in primis perniciosissima, in qua vel ab illius incunabulis ad hæc usque nostra tempora diversæ sectæ fuerunt, illæque cæteris prævalere, quæ professoribus sollicitationibus sequaces inescare callere inde quæritur Arabum schola præ cæteris frequentata, prælatamque alijs fuit. Hæc enim ut fundamenta, quæ iecerat, admodum debilia, stabiles, paularim ubi se se offerebat occasio, ut auram captaret popularem, sua vulgi opinionibus corroborabat, paucisq; annis totam artem diversis adimplevit vanitatibus, & quò maior ei haberetur fides, non solum vulgi erroribus assensit, sed & philosophis illis, qui eodem tempore emerere, inter quorum promissa illud ferme erat minimum, quod sensibus inventuram, & græcis iam deploratis haud dubiam sanitatem pollicebatur. Hæc est illa schola, quæ auram usum medicinarum intulit, quæ gemmas, & quæ istiusmodi rerum occultis facultatibus nullum non morbi genus sanare polliceri non veretur.
- B Veruntamen cum & auram gemmarumque passim præstarent venales, ne promissis æger frustraretur, atque si fraus detegretur, rursus usum introdotis aliorum orbium medicamentorum, inter quæ lapidi Praxar, sive ut ipsi vocant, Bezaed & cornu monocerotis primas partes assignavit, siquidem hæc vulgus aduersus omnia venena antidota indubitata, aduersusque omnes deploratos morbos presentantia remedia esse prædicabat, etiam si non cõsistat quid essent, ubi provenirent, & quando, & à quo tam insignium, quas prædicabant, facultatum factum esset experimentum, ad quæ adhuc opinio illa altissime in animis non solum vulgi, sed & principum infra, qui parvi nunc faciunt gazas suas, nisi & monocerotis cornu possideant, quod cum adverterent negotiatores, varia, ac diversa cornu luero alleci pro illo eis obtulerunt carissimeque vendiderunt. Absunt autem istiusmodi cornu omnes corporis nostri sanare affeetus, præsertimque ab omni veneno, & si assumptum fuerit, subinde expelli. Addunt & hoc miraculum quod præsertim veneno per se sudet, & in aquam iniectum bullas emittendo illud prodit. Præteribo interim cæteros abusus, ne in magnam aliquod volumen abeat oratio nostra, in hoc elaboraturus tantummodo ut ostendam, quam sit remotum, non dicam a vero, sed ab omni verisimilitudine omne id, quod ad hæc usque nostra tempora de cornu monocerotis, vulgò fertur, non gloriolæ cuiuspiam motus ambitione, nec vili quoque impulsus, indignatione, sed vno duntaxat desiderio, ut proficit reipublicæ, taciteque veritatem detegam eis, qui in emendis istiusmodi cornibus tam magnas impensas faciunt frustra, spem suam collocant in re nullius penitus facultatis, & fortassis remedia genuina, ac nativa quorum facultates sexcentis experimentis comprobare sunt, ne eligant. Animus itaque in primis est demonstrare incertum omnino, ac ludricam esse, quæ de monocerote habetur, notitia, deinde, quod si reuera haberetur, non posse eius cornu ijs præditum esse facultatibus, quæ vulgò ei attribuuntur. Monocerotis autem cornu nomine vulgus intelligit cornu cuiusdam feræ exoticæ, unico armatæ in fronte cornu, de qua diversæ sunt doctorum sententiæ. Alij enim monocerotem esse volunt descriptam Plinio, Aeliano, & Solino, alij alium sylvestrem unicornem memoratum ab Aristotele, & ab eodem Aeliano, alijque alij equum Indicum eiusdem Aeliani, nec de feræ qui rhinocerotem esse crederent. Quæ opinio non varietas non aliunde dimanavit, quam quod nemo eorum oculus esset testis, sed auriti omnes. Interest autem nosse vocabulum hoc (monoceros, sive unicornis) commune esse omnibus animantibus, quibus unicum cornu esset, quorum duo præcipue sunt genera, unum cui id in fronte est, alterum cui in narium extremitate, quare rhinoceros Græcis nominatur, cum illud monoceros dicatur eisdem, & unicornis Latinis Rhinocerotum inter quadrupeda unica duntaxat species datur, cuius cornu in nulla profus habetur æstimatione, nisi nonnulli loco unicorni utantur, cum monocerote rhinocerotem confundentes. Monocerotum verò, sine unicornium diversæ ab historicis species describuntur. Præterquam enim quod Albertus Magnus feræ meminit marinar, quæ ab nautis in fronte cornu monocerotis vocat, sunt, & aures, & terrestria alia non pauca unicornia. Plinius asserit autoritate Ctesie in India boues reperiri integris, & induratis ungulis, unicorces. Idem refert Aelianus, & Oppianus de quibusdam tauris Aouæ. Testatur Ludovicus Barthema se vidisse Zezæ, quæ urbs est Aethiopiæ uaccarum genus unico cornu in fronte armatum, eoque palmum longo, dorsum versus in seculo, & apud Cæsarem legimus in Hærcinia sylva boues reperiri unicornes: Est denique de oryx unicornis. Cæterum quemadmodum de hæc unicornibus animantibus nulla mouetur dubitatio, ita contra, quæ sit terrestris illa feræ, quam *zaz* & *zoxles* Græci monocerotem (Latini unicornem) dicunt, haud bene inter scriptores conuenit. Plinius feram esse asserit, & glispy corpore quo similem, capite cætero, sedibus elephantis, & ante apro, una cornu nigro, & in fronte subter unum alium continente. Aelianus eandem feram describit, illud tantum prætereand-

*Sectarum
diversitas
vide.*

*Schola Ara-
bum.*

*Promissa de
unicornis.*

*unicornis
innotuit.
Cornu unicornis
certatis quæ*

*Monoceros
quid significet.*

*Monocerotis
species.*

*Monoceros
proprie di-
citur quid.*

dens, quod iuba, pilis que sit fulva, & quod cornu eius non sit Leon, sed versuras quasdam natura-
 tales habens, & in acutissimum mucronem desinens. Similiter depingitur, & a Solino, præter qui
 quod admirabilem cornu dicat inesse splendorem. Scribit Aristot. asinum esse sylvestrem (Indi-
 cum) instar equi solipedem, solumq. inter solipedes unico in media fronte cornu armari: & Aelia-
 nus ait, se intellexisse, hunc equi esse magnitudine, reliquo corpore albo, capite vero purpureo,
 oculis nigris: cornu habere superius puniceum, inferius album, medium nigrum: Ex quibus verbis
 facile innoscit, hoc genus abini à monocerote Plinij diversum esse, eoq. magis cum de vitro, &
 parans locis Aelianus (& Plinius) agat. Aliiter omnino monocerotem delineavit M. Paul. Vene-
 tus ex oculata fide. In Regno Basma, inquit, permulti reperiuntur unicornes, paulo elephantis
 minores, pilis bubali, pedibus elephanti, caput habent, ut aper, & more porcorum in coeno morari
 gaudent, & alijs immandis locis. In medio frontis gestant cornu vnum crassum, & nigrum. Lingua
 habet spinosam, eaq. ledunt homines, & animalia. Hæ ferè meo iudicio, à nemine hæcenus descri-
 ptæ fuerunt. Binos rursus unicornes Mecha vidit Ludouicus Barthez, septis asseruit, quoru
 alter magnitudine erat pulli equini triginta menses nati, alter magnitudine pulli vnius anni: quo-
 rum color equi erat mustelinus, caput cerui, collum non oblongum rarissimq. iubar ab altera tantu
 parte dependens, tibiæ tenues, ex que graciles admodum hinnuli modo. cæterum plurimis pi-
 lis vestra, vnguis capræ; cornu prominbat in fronte vnicum, sed adultiori longitudine triu cu-
 bitorum, minori quatuor doctantum. Multas habet hoc animal notas cum Plinij monocerote cõ-
 munes, differre tamen indicat vngularum diuisura, & longitudo ipsius cornu: hæ verb inter tor me-
 moratos unicornes, siue monocerotes, abini tantum, & equi Indicorum unicornu ab Aeliano ex
 auditu descriptorum cornu in medicina commendatur, cæterorum tanquam inutilia iudicio inuo-
 luta sunt. Fuerit itaq. verum unicorn, quod apud vulgus in sacra habetur æstimatione, siquidem
 de nullo alio tam admirandæ vires ab illo idem auctore conscriptæ sunt. Atqui nostris hæc tẽ
 poribus, qui non solum eas perlustrauit orbis partes, quæ antiquis erant cognitæ, sed scillas pẽ-
 tetæ, quæ diligenti nauigantium industrin innotuere, nullibi istiusmodi asinos obseruauerunt, etu in
 eadem India alios viderint inuicem m. Fuitudinis, perniciosissimosq. ac pulcherrimos, excornes, & si
 obscuros essent unicornem quandam equo non ab similem, incertum tamen adhuc est, nũquid is sit
 qui ab Aeliano recensetur, quandoquidẽ: & animal ipsum, & cornu ipsius inde scriptu nobis pro-
 posuit, et videlicet tantum de eo reserens, quæ de viribus eius ab alijs acceperat, eoq. magis du-
 bitandũ est, quoniam, & incolis ignotus est, quæ propter facile mihi persuaserim, omnes qui de eo
 scripsere auritos testes esse, oculorum vero neminẽ, id quod ipsimet non dissentent, dum inquit
 se ita ex alijs intellexisse; licebitq. dicere unicornem illum alium Aristotelis, & Aeliani nõ ali-
 ter reperiri in India, quam reperitur phoenix in Arabia, vel dicendũ fuerit tam raras eos esse ani-
 mantes, ut iam per centenos quinquagenos aliquot annos nõ sint amplius viti. Adauget dubitatio
 nõ tanta cornu varietas, ac differentia, tam eorum quæ ab auctoribus diuersimode describuntur,
 quam eorum quæ in principum thesauris, sanisq. multarum urbium asseruantur. Eiusdem istimum
 cuius signum est, non vnius eiusdemq. animalis diuersos esse cornua. Pliniani monocerotis cor-
 nu lingua est binos cubitos, colore nigrum: Solini quatuor pedes & admirandi splendoris, quo ab
 illo potissimum differt, etu eandem interm serã, uterq. delineet. Cornua abini Indici sylvestris sũ
 Aelianam triplici colore variat, & tantæ est crassitudinis, ut ex eo crateres fieri possent, quod &
 Philostratus meminit monocerotis verò eiusdem Aeliani cornu nigrum est, qui color, & a Plinio
 monoceroti suo attribuitur, sed addit Aelianus sum naturaliter asseruissimum esse, & spiritus couo-
 lutum, cuius rei Plinius non meminit: quale vero sit cornu equi unicornis, nemo indicauit, ideoq.
 de eo nulla coniectura datur, sicut nec de monocerote marino. Rarum illud ac pretiosum quod in
 fado D. Dionysij iuxta Parisios conspicitur, cum nullo præ dictorum cornuum viliam habet simili-
 tudinẽ: non. n. nigrum est, sed eius est ferè cum ceruino coloris: longum prope sex cubitos, tam con-
 tra exde, ut fabricandis poculis profusus sit in idoneum, cuius crassitatem eius partem binis antero-
 ribus dignitas licet circumdare: ad hæc quinq. illæ versuræ, quibus mirabiliter distinguitur ab imo-
 ad summum usque, multos viros doctos iudicioque præstantes impulere, ut crederent non natu-
 rale cornu esse, sed arte effectum a petriissimo aliquo magone, & ex apta quadam mixtura ad de-
 scriptionem Aeliani efformatum, excepto colore, cuius naturam, uel non meminerit, uel temporis
 iniuria immutauerit. Hinc similitudine esse auilio, quod Argëtoras, hẽ quod Meris asseruatur: quæ
 verò in gazæ ostenduntur D. Marci, iam dictis profusus differunt: Longiora enim sunt ijs, quæ ab an-
 tiquis describuntur, versurisq. quasi suo monoceroti Aelianus tribuit, car et, suntq. exilis, & cyathi
 ex ijs conuici nequeat. Vidi ego superiori anno vnu septem doctantũ longitudine apud mercatores
 quosdam Germanos simile omnino cum ijs, quæ Venetijs ostendi dictũ est, colore tantu excepto,
 qui erat fetens buxcus. Atque & illa quæ pene s. Poloniz regẽ sunt, omni ex parte his similia esse
 præter crassitatem, esse enim aliquanto maiora. Quod describitur ab Alberto Magno à cæteris om-
 nibus

*Monoceros
 vtrum qui.*

*De unicor-
 ni Leprosi-
 no indicium.*

A nibus prorsus variat. Maximum (inquit) est & solidum instar ceruini, longum decem pedes, iuxta
 radicea crassum sesquidodrantem, quam longitudinem, crassitudinemque nemo alius, vel ex visu
 vel auditu memorat. Habent, & Helvetij quoddam cornu, quod simpliciter monocerosis esse sibi
 persuadent, repertum aliquando in ripa Arulae fluvij iuxta Brugam oppidum, album, sed in super-
 ficie substatuum, duos cubitos longum, nullis tamen spirarum versuris, odoratum cum alias, cum accen-
 sum instar moschi ferre, esseque celebre propter odorem. Ex hac itaque etiam certum variate,
 vel qualibet videat, incerta esse omnia, quae de unicornu, cuius ubique terrarum tantum nomen
 est, & fama, praedicantur, esseque verisimile nullum ex omnibus commemoratis, et si mille miracula
 eis affingantur, verum, ac genuinum esse, quandoquidem nullum eorum cum Indico illo Aeliani
 asino similiudinem habet in nullo enim tres illos distinctos colores reperias, album, nigrum, &
 purpureum, qui verum sunt, atque unicum veritatis signum, inualidum alias atque incertum ad
 intergraum notitiam, cum periret nihil auctores addiderint. Neque etiam affirmari potest, illo-
 rum aliquod equi Indici monocerosis esse ab eodem Aeliano celebrari iisdem viribus quibus
 Indicus ille asinus, cum ne ex audito quidem habeatur, qualis ille sit in aliquod autem cornu simi-
 le sit cornu monocerosis eiusdem auctoris, quale est Gallicum, Argentoratense, & Mericum, non
 cogimus propterea fateri verum esse unicornu, quandoquidem vires eas ei non ascribit, ascrip-
 tus procul dubio si ijs praeditum eius cornu fuisset. Augent porro dubitationem nunquid fera
 illa, cuius miraculosae facultates in ore sunt omnium, fuerit unquam alicuiora, cum Romani, qui
 tam longe, lateque imperij sui potentia extendere, & ex India aliisque remotissimis provincijs
 elephantes, rhinoceroses, similesque exoticas terras alias Romam deferri curarunt, populoque in
 suis ludicris spectandas exhibuerunt, huiusce animalis, quae praeter ceteris omnibus celebrabatur,
 nullam unquam notitiam acceperint. Haud possum itidem mihi persuadere, principes qui istiusmo-
 di cornua possident, fide adhibere, quae de viribus eorum vulgo praedicantur. Regum enim In-
 diarum exemplo pocula sibi inde conficerent, ut ab quocumque morborum genere sese prefer-
 uarent, cum tamen cum iouilia, ostentationis solummodo causa ea inter ceteram gazam reseruet. In
 opulentijs nobilioribusque Anglijs ecclesijs, cum id regnum S. Romanae Ecclesiae adhuc ob-
 temperabat, multa istiusmodi cornua ostendebantur, quae si ex me quaeratur, ad quod genus ani-
 mantium pertineant, non erubescam dicere, diversorum, quia sibi invicem differunt, animalium
 esse, ceterum tantae feritatis, ut nunquam uidentia se offerant, cornua vero in locis, syluisque cie-
 serrimis exuant, quod & ceruos facere videmus, quae postmodum repertentibus sunt admira-
 tionis. Fieri ite potest a mari, quod non pauca terrestrium similitudine animalia procreat, nonnulla
 eiusmodi cornua eijci, quale in primis esse arbitror, quod tam enormi longitudine ab Alberto
 describitur, cuius videlicet vastissimum elephantis caput minime foret capax, quin rationi neuti-
 quam fuerit dissonum, si arguamus omnia illa Angolorum cornua maritimo animalium esse (cu-
 in tota illa insula tales reperiri feras terrestres nulla unquam testata sit historia; diversiq. tempo-
 ribus in littora ab Oceano eiecta, id quod indicat etiam soliditas, colorque & forma ipsa cornu-
 quibus a ceteris enumeratis differunt. Ceterum ut unde digesta est, revertatur oratio; dicamus,
 itaq. si ipsa fera ignota nobis est, quomodo dabitur, & cognoscetur ipsum cornu? Dicit autem aliq.,
 nihil plane referri, etsi ignota sit ipsa fera, quando a doctis nota sint praescripta, quibus unicornu
 inter cetera animalium cornua dignosci queat. Cui responsum esse volo, fallaces omnino esse
 istiusmodi notas, quandoquidem in paucis convolutiones illis respiciuntur, & si quae eas habet arti-
 ficiales esse suspicari licet. Adhaec tribuntur ab Aeliano monocerosi, non autem equo, & asino, ad
 quas non ad monocerosis vires eas miraculosas referre Durities quoque, meltis alijs cornib. cois est,
 ite & pondus ipsum. Experimentum autem quod fit per binas columbas venenatas, prorsus puerile
 est, etsi enim illa cui unicornu praebetur, tardius moriatur, in uivis tamen ferari non potest, & a-
 senicum, siue auripigmentum per quod fit experimentum, non est simpliciter loquendo venenum,
 sed medicamentum et tamen corrosivum barbari dicunt, cui nullum resistit antidotum, sed medica-
 menta potius emplastica, & pinguis. Verum autem, & genuinum experimentum, quod fit per vipe-
 ram, quae sua natura venenum morsu insigit, & occidit, incum, fraudemque non semel detegit, &
 licet culumba, cui post oblatum arsenicum datum est unicornu, tardius moriatur ea cui nihil oblatum
 est, id fit ratione strictionis, & exiccationis, quae non solum arsenicum tamen resoluuntur fit in alte-
 ra. Idem enim praestant, & cornu ceruini, & bolus Armenus, similiaque similitur exiccantia, & assem-
 gentia, ut non semel sum expertus. Color buxeus in nullo unicornu cum ab antiquis, tum a recentioribus
 describitur, imo vero legitimorum alterum tribus coloribus variat, alterius color ignoratur.
 Restat quoque etiam communis est cum alijs unicornibus. Ebullitio illa lacus est agyrcarum atq. cir-
 cumforaneorum nam & oisla omnia exusta, & staccida, multaque alia sua natura acida, ut terra si-
 gillata, bolus Armenus, calx, & mille alia similiter bullas excitant. Quae cum ita sint, videri mihi
 posse affirmare, non haberi, nec posse haberi certam notitiam tam cornu istius, quam animalis, cuius

*Monoceros
 Romae nun-
 quam visus*

*Unicornus
 Anglijs qua-
 sit.*

*Ab unicorni-
 bus cognoscit
 quae sit.*

*Arsenicum
 quale vasa-
 tum.*

*Firmiter
na scriptas
falsitas
esse.*

id esse dicitur, nec etiã dubito, quin & notas illas quas hactenus recensuimus, ei affixerint. E
 Cæterum concedamus vulgò notissimum esse unicornu, facillimè tamen, & manifestissimis ra-
 tionibus refellere poterimus omne id, quod hucusque dictum scripturarum de eo est, & quod ignarũ
 vulgus iactat nugis aciles sapere, cum ne sanz eius extet manifestus origo: quæ verò historici
 prodiderunt, adeò etiã a verò aliena, ut vel ipsos etiã pudeat affirmare: aut enim sic vulgò
 dicitur: a percrebuisse famam, imò verò qui inter illos rectius sapiunt, vulgi eam opinionem iudi-
 catio habere, videntur. Aelianus scribens de equo illo unicornu ait: *Terram Indiarum equos, & as-
 nos uno cornu præditos procreare ferunt. Hæc enim è cornibus percula conficiuntur, in qua venenum mortife-
 ram comitit utro si quis biberit, nihil graue perperitur, quod cornu vitæ si quis hauriat, si veneno aduersus
 polleat. Sed de asino etiã eodem altas ait, Indos periculis, cum sanguinem utinam quibusdam bra-
 chis, sic carna caro certis spacijs ornatur, ex his bibere solent. Ex hoc cornu bibentem ab insana
 libu morbis curam fieri, neque enim ipsam carnalissimas corrumpi, neque facio morbo sentari, neque vene-
 nis illis fieri, quia etiã si quid periculis prius biberit, tum id euomere, tumque ad sanitatem redire.*
 Loquitur ut videt Aelianus alieno ore, ore inquam gentium exoticarum, nihilque de suo addit: &
 cum de forma agit ipsius serz, clarissimè ostendit, eam sibi prorsus esse incognitam; inquit enim
*ita ab alijs, & iustelle esse, & nihilominus bonus iste vir inter cæteros, qui super hæc scripsere, ma-
 iorem fidem mereri videtur.* Philostratus quidem maius adhuc miraculum de hoc cornu recitat
 in vita Apollonij, sed quã parum fidei adhibeat, ostendit, inquit: *opias sylæ tres in uicinis
 Hyplesidi sinij paludibus multos cæsi dicunt esse autem durissimè feris in fronte cornu, quo uentorum
 uore generatè pugant, &c. Indos ex illis cornibus percula conficere, afferuntque nullis uerbis alio die
 afficit, qui ex huiusmodi perculo potariat, neque si uulnerati fuerint, dolere, & per ignem etiam incolumis
 transire, neque illis uenenis laedi, quæcumque uulnera graua in potu dantur, id est eo regno est eadem po-
 cala, nec alijs, quam regi huiusmodi fera uenationem permittit. Apollonius itaque feram aspexit, & insigne
 naturam cum admiratione considerasse ferunt, interrogatis autem Damidi, suferens qui de perulo tam
 ferbat, fidem auhibere, adhibeo (ait) si hinc regionis immortalem regem esse intellexero, & qua se-
 quatur. Ridet itaque prudentissimus ille Philosophus falsum illum vulgi errorem, quod alio-
 rum uerbis, ac speciosis se pe etiã mendacijs fidem adhibet priusquam rerum cernat uerum,
 aut causam perspicèram sibi habeat.*

*Caloris na-
turalis ope-
ra.*

Hæc itaq; sunt, quæ ab antiquis de unicornu tradita sunt memoriz, sed iam à vero aliena, ut re-
 selli non egeant. Sæpenumero serio, seruloque mecum perpendendum ulla ratione cornu illud,
 si fortè daretur in rerum natura ea quæ de eo referuntur, præstare posset, cæterum si me Deus a-
 met, nullam hucalsq; inuenire potui, ideoq; omnino assero, nec facultatibus ea posse præstari ma-
 nifestis, nec etiã proprietatibus occultis, absq; caloris naturalis opera, qui neq; calfacit, neq; con-
 coquit, nisi prius quod concoquendum est, amplectatur, ac aliquantisper remoretur, quod profec-
 tæ labris tantum admotum præstare non poterit, propter temporis paucitatem quo poculum ei
 admonetur: & uenenum similiter poculi aduersam qualitatem imbibere nequit, nisi & calor idem
 interueniat, quod cum Arabes aduerterent, decreuerunt, ut cornu ipsam, uel in cibo, uel in potu
 propinaretur, ut domitam è calore nostro vim suam egerat more aliorum medicamentorum.

Pænia vis

Quod si verò obtulerint mihi pænia uisum, quæ à collo solpenia morbum sacrum curat, etiã mi-
 à calore vis eius non eliciatur, eodemque modo, & unicornu vires illas suas exercere posse, iam
 dicam me verè uictum, dummodo concedant, yni tantum id ueneno remedio esse, non autem om-
 ni, ut passim blaterant. Qui enim id admitterent, cum sit notissima omnibus diuersa multorum ve-
 nenorum, contrariique natura, & forma? Extant passim diuersa remedia aduersus varia uenena,
 quæ nos manifestis insensum qualitatibus, nec desunt alia aduersus ea uenena, quæ occulta be-
 dunt proprietate, differunt enim inuicem uenena diuersitate naturæ, nunquam autem admittet
 philosophus ab uno, eodemq; subiecto contrariis edi effectus, uerbi causa, repugnare cicuræ, &
 scamontæ, quod etsi impossibile sit, facillius tamen tolerari queat, quam quæ de unicornu nuga-
 tur. Quid verò etiã dicemus de uomitu accepti iam ueneni? quæ uel id cogit uomitè falsum item
 quod sequitur, quod bibendo ex hoc cyatho bibēs ab omni incurabili affectu reddatur immunis,
 hoc. n. si uerum esset, reget illi qui eo uerebantur, etiamnum essent superstites, ut appositè ar-
 gue- que Damidi respondebat Apollonius. Porro quod dixi de uenenis, idem dico de corporis
 affectibus, nam & in variant, inuicemque contrarij sunt. Conuulsio est nonnunquam à repletione,
 nonnunquam contra ab inanitione, cui quæso earum opulabatur unicornu? utriusque nemo dixe-
 rit; contraria enim utriusque causa est: donec uel solitè uel obsecro è iam & illud quod aiunt incolu-
 mes ire per ignem qui ex istiusmodi poculo biberint, adeo omni caret fide, ut refutatione nõ egeat;
 & omni denique uanitate uanius est dicere, uulnerari posse aliquem, qui nullo afficiatur dolore,
 quia ex eo poculo potauit. Quibus ueterum superstitionibus sic breuiter refutatis, accedo ad neo-
 tericos. Hi autem tot tantq; promittere non sinit auri, uerebantur. n. ne ad tribunal experien-

*Conuulsio
uide.*

A riaz dies ipsis diceretur: commentum tamen etiam nonnulla sunt, ut potentiorum sibi captarent au-
 ram, & cornu simul etiam auctoritatem eandem conciliarent, sed & horum fraudem fraude, fa-
 cum furo, detegam. Aiunt illaro vel quocumque veneno sudorem, vnicornu edere, vel aqua im-
 malsum bullas excitare. Vtramque autem hanc positionem falsam esse, experientia redarguit,
 multisque insuper rationibus refutare possumus. Fir enim sudor à facultate vegetativa quæ vel
 operatur, ut seipsam exoneret, vel cum à facultate sensitiva stimularur: priori modo sudamus in
 sine februm, altero cum insigni aliquo dolore torquemur: neutro autem modo vnicornu sudorem
 potest emittere: vtraque enim facultas illa caret: falsum igitur, quod de sudore iactent. Nec
 mouere nos debet, quod nonnulla animalia venenum præferant, ac præcognoscunt, manifestent-
 que, ut Perdix, aquila, pavo, psittacus, alia. Et enim actio hæc (dummodo quod supponimus,
 verum est: ego enim id non obseruavi.) corporis est vitam habentis, cuius anima fortassis ocul-
 tam aliquam habuerit cum nostra natura sympathiam, quæ moueatur, venobis opituletur, quod
 de vnicornu dici non potest, quod iam ab ipso cuius erat, anima nte separatam, vita animaque
 caret: & si mihi obiecerint, marmora, aliaque leuia cornua, imo, & ferrea nonnunquam sudare;
 dicam id non esse sudorem, nec originem habere ab interna corporum eorum natura sed à vaporibus
 calidis, & humidis, qui in corporibus densi, & leuibus condensantur, & in guttas conuertun-
 tur: sed, & hoc argumento, suo se veluti gladio necant, futumque deregunt: nam nisi calidis ci-
 barijs cornu affigentes, sudorem eliciunt; si inde auferatur, ne ueniam id amplius præstare pos-
 sunt. Cur modò in aqua bullas excites, antea ostendi, atque ita vtramque fraudem deregi. De-
 inceps itaq; sermo erit de medicis, qui hoc cornu ad grauissimos periculouissimoiq; morbos tãquã
 arcana quoddam metaphysicum vsurpant, affirmantque in potu exhibitum ab omni veneno li-
 berare, à febre item pestilenti, à morbo canis rabidi, à ietu scorpionum, aliorumque animalium
 venenatorum, nec non à morbo comitali, à fluxu ventris, & lumbricis: ceterum quod fluxus co-
 hibeat, vermes eijciat, febribus pestilentibus profic, id quidem cum cornu ceruino commune
 habere, reliquas autem enumeratas facultates vnicornu esse proprias inquam. Haud verò mo-
 do a scribis istiusmodi vires, hoc solo arguã argumento, quod nullus detur idoneus, & hinc dignus
 author, qui vel experitus eas fuerit, vel experitum se esse scripserit. Sola itaque illa, quæ semper
 fuit estimatio, persuasit ignara non solum aduersus prædictos affectus, sed, & ceteros omnes re-
 medio esse posse, posseque hominem reuocare ab Orco. Fieri autem potest quoddam vnicornu
 curare morsum canis rabidi, quod, & canem fluuiale præstare aiunt, et si, & iuius quoque rei
 C incerta sint testimonia: cum verò coruam, quæ vulgo vnicornia nominantur, tanta sit varietas,
 quis diuinauerit, quale ex ijs sit vel morsus canis rabidi, vel ietu scorpionis antidotum? Quis
 itidem certos non reddet; experimentum ita factum, ut oportuit? Oronibus autem venenis non
 posse vnicornu aduersari, ex eorum varietate, iam ostendimus. Dereguntur adhuc mendacia,
 ex tam enormibus promissis. Morbo comitali aliquando adiumento fuisse non negauerim, cum
 videlicet à lumbricis oritur, ut in puerulis non semel contingit: alias frustra eo multoties usus sũ.
 Quod uerò proficit pestilentiz, fluxionibus, & lumbricis, id quidem nullam habet admirationem,
 cum, & alia cornua idem præstent, ut in ceruino quotidie experitur: resistunt enim putredin, frigi-
 da scilicet, & sicca: putredo verò generat vermes, & pestilentiam: eademque qualitate fluxus
 sistunt, vlceraque intestinarum sanant sicuti multorum præclarissimorum vicorum experimento
 constat. Vnicornu itaque non tam adiuuandis præditum est facultatibus, ut vulgus sibi persua-
 det. Atqui dixerit quispiam, antiquissimam esse eam famam, atque adeo fulcro nixam solidissi-
 mo, ut ad nostra vsque tempora perdurauerit: nec de fuerint fortassis etiam, qui dicent, haud re-
 merrè ex vnicornu poenla sibi reges illos fecitasse. Quibus omnibus diuersimodè possem respon-
 dere, sed hoc duntaxat respondisse suffecerit, ex tantilla etiam causa summam, & diutissimam ali-
 D cui rei posse conciliari famam, cum à principio causæ ipsius vanitatis à magnæ aliquo auctoritatis vi-
 ro non detegitur: fuisse autem vanitatem indicabat Apollonius, cum Damidi responderet, et si
 vulgus mendacijs potius, nescio cuius quàm veritati, tantique philosophi auctoritati fidem ad-
 libere malit. Vnde enim ea fama orta sit, hæcenus non constat, conijci tamen potest inde ortam
 esse, quod cum nascutus quispiam videret regum pocula ex eo esse facta, sibi persuaderet, & mox
 cum alijs sententiã suam communicaret, præcauedi sibi à veneno causa ex ijs bibere, cui nati-
 rum expositi sunt principes, maximè qui tyrannidem exercent: fierique potest, principibus gra-
 tissimum fuisse, ut vulgus ea crederet, quoniam hoc modo speciem omnem venenandi eripiebant,
 id quod hodieque principes etiam facere solent. Videas enim in eorum mensis istiusmodi cornua,
 vel etiam linguam serpentinam vulgo dictam, finguntque, vel partim etiam sibi persuadeat, si in-
 ferentur aliquod venenum, sed ore suo illuc prodicunt, et si tamen id nunquam sint experti. Lam-
 que exanulisset rumor iste, nisi ab Aeliano, & Philostrato foveretur, cum tamen, & ipsi vulgi nar-
 rat fabulas. Mirum autem esse non debebat, quod ex eo sibi pocula fabricarent reges, eximij
 enim

Rerum istorum
 de vnicornu
 fignentia.
 Sicut unde
 fit.
 Vnicornu
 non sudare
 illud veneno

Cur bullas
 in aqua ex-
 citet.

Vires ceru-
 & ficitur.

Fama unde
 facta sit

Cum ex vni- enim splendoris erat, ut Solinus testatur, & raro admodum ipsa fera capiebatur, adeo ut solis E
curam puen- regibus venatio relinquere tur: solentque similiter nostri temporis venatores, si feram aliquam,
la a regibus que rarius capi solet, ceperint, vel voluptatis, vel ostentationis causa partem aliquam sibi reser-
suat. uare: videlicetque nonnullos domi suæ ostendere pedes vtriorum, nonnullos dentes, alios aprorum
 rostra. In mentem etiam mihi venit, me aliquando legisse, incolas Insularum Occidentalium,

Ex quo cer-
na pocula
fiere.

que nostro ruo detecta sunt, pocula sibi conficere ex cranio humano. Transalpini verò popu-
 li galeas suas ferarum, quas ceperunt, exornant exuijs, more antiquorum illorum heroum qui ad
 Troiam bellarunt. Miram igitur minimè est, si ex ramis solentis feræ cornu pocula sibi reges illi
 conficerent. Ego verò miror summopere, quomodo ex tam exili cornu, quale describitur, & ostendit
 nunc vulgò pro cornu asini vel equi Indici, ea confici possent, ideoque non semel dubitavi,
 num fierent ex cornu rhinocerotis, quod nimirum ad ea paranda non in idoneum est, vel forsitan al-
 terius feræ nobis hucusque incognitæ. Ex hisce itaque omnibus que hætenus dicta sunt, liquidò
 constat, vltimò vnicornu, abusum esse, manifestumque dolum, cum nullum habeamus scriptorem
 classicum, idoneumque ac fide dignum, qui feram ipsam viderit, eumque, & inter eos, qui se ex
 vulgi opinione de ea scribere non diffitentur, non bene contemnat; cum denique incertæ sint ipsæ
 per quas dignoscas, neque, si fortè fortuna ipsa iam ad nos perferretur fera. Quod si verò iam con-
 cedamus, vulgò notissimam esse, notissimumque ipsum cornu, nihilominus vana adhuc erunt,
 que de eo tractantur miracula cum ab antiquis, tum à modernis; nec plus poterit, quam ceruinum.
 Relinquatur ergo posthac ægyptis ac circulatorib⁹ pretiosissima hæc se dijs placeat, gēma, restituat-
 urque iuniora cum aduersus venena, tum aduersus corporis affectus remedia, quorum passim ple-
 na sunt classicorum authorum volumina. Hæc itaque omnia Marinus; à quo non dissentit Ambro-
 sius Paterus Regis primarius, & Parisiensis Chirurgus in libro quem edidit de venenis, qui operis
 sui est vigesimus. Permulti (inquit) hodie sunt, qui egregiè se aduersum venena, veneficiaque
 omnia putant munitos, si cornu monocerotis puluisculum, vel certè insulum paratum, & ad ma-
 num habeant. Itaque me operæ pretium facturum putavi, si quantum veritatis inueneram hæc,
 & penitus animis hominum insidens opinio haberet examinarem diligentius. Id quò fiat melius,
 tres mihi scopos ipse proponam, in quos omnes rationes conferam. Primus erit de significatione
 vocabuli vnicornis: Secundus, an aliquid sit huic nomini subiectum, quod reuera existat, an po-
 tius imaginarium sit, & tanquam Chymæra aut Trachelaphus. Tertius, si id quod animalis ha-
 iusmodi dicitur esse cornu, aliquid virium aut facultatis habeat contra venena.

Ambrosij
Paras opinio
Li. 20. c. 39.

Quod ad primum
 atinet, de dictione vnicornis obscuritas paulò maior est, quid significet apud Gallos quam apud
 Latinos, aut Græcos. Recet sit enim Gallica dicitio longius à voce, & significatio: at apud Latinos
 quod dictione vnicornis, animal significetur vnicò cornu instructum, tam clarum, & perspicuum
 est, quam vulgò notum idem illud portendit apud Græcos, dictione monoceros. Quod verò ad
 secundum scopum spectat, arbitror id animal quod vnicornis dicitur, & vulgò intelligitur, imagi-
 narium potius quid esse, quam in rerum natura existens. In quam sententiam his coniecturis
 potissimum ducor, quòd ex his qui terrarum orbem peragrarunt, nullus hodie sit, qui profiteatur,
 vltimò sibi eiusmodi animal. Profecto Romani domito orbe, omnia que rara adeoque pulchra
 essent inquisitores diligentissimi, si vspiam aliquo orbis in angulo talis latuisset fera, eius sibi co-
 piam facissent, & nummis suis aut ænīs insculpissent: quemadmodum crocodilos, elephantes,
 aquilas, pantheras, leones, tigres, & alia his regionibus ignota an mania insculperunt. Quod
 ad eos quide vnicornu sive andrea seu tradita, seu antio ad voluptatem, & arbitrium concepta
 scripserunt, vix duos reperias qui sibi consentiant, seu in corporis, seu in morum, & conditionum
 eius descriptione. Plinius scribit vnicornes reliquo corpore equo similes esse, id est, ut interpre-
 tatur Cardanus, equina magnitudine, capite ceruo, pedibus elephanto, candispro, vno cornu
 nigro media fronte, cubitorum diuum. Musæus qui (ut iudic Marthinius) vnicornes nunquam
 nisi pictas viderat, has contra non equina magnitudine esse prædicat, sed trimesitris hinnuli, non
 pedibus elephantinis, sed fissis caprinorum in modum, cornu non diuum modo, & trium sæpe cu-
 bitorum altitudinis, colore muscelino, ceruice non admodum procera nec valde crinita, rariori-
 bus nempe, & brevioribus pilis instructa, ex altero tantum latere pendentibus, cruribus macilentis,
 & tenuibus, naribus quidem arduis, sed valde pilosis. Cardanus ab utroque dissentiens scri-
 bit cornu illi in media fronte tres tantum digitos longam prominere. Andreas Thevetus meminit
 vnicornis, vili nobili cuidam Turcæ Sangeato, que magnitudine semestrem aut quinquemestrem
 taurum æquaret, vnicò verò cornu, non in media fronte, sed in summo capitis vertice gestaret,
 ac cruribus, & pedibus asininis esset, pilo tamen longiore, & auribus rangifero animali suppolari-
 bus nono haud ab similibus: Tanta est de huius feræ effigie varietas. Sed non minor de moribus,
 & ingenio. Plinius enim alperitiam esse feram monocerotem, magisque graui scribit, itaque
 viam nunquam capi. Asperitatis eius rationem reddit Cardanus, quòd scilicet indigena sit, &
 incola

Quid signi-
ficet vni-
cornis
Quid vni-
cornis qualis
dicitur fera
non existat.

Lib. 8. c. 1.
Anna Heri
de vnicorni-
b⁹ opinio.

Ta. 1. lib. 5.
c. 5. Cosm.

Quod ad primum
 atinet, de dictione vnicornis obscuritas paulò maior est, quid significet apud Gallos quam apud
 Latinos, aut Græcos. Recet sit enim Gallica dicitio longius à voce, & significatio: at apud Latinos
 quod dictione vnicornis, animal significetur vnicò cornu instructum, tam clarum, & perspicuum
 est, quam vulgò notum idem illud portendit apud Græcos, dictione monoceros. Quod verò ad
 secundum scopum spectat, arbitror id animal quod vnicornis dicitur, & vulgò intelligitur, imagi-
 narium potius quid esse, quam in rerum natura existens. In quam sententiam his coniecturis
 potissimum ducor, quòd ex his qui terrarum orbem peragrarunt, nullus hodie sit, qui profiteatur,
 vltimò sibi eiusmodi animal. Profecto Romani domito orbe, omnia que rara adeoque pulchra
 essent inquisitores diligentissimi, si vspiam aliquo orbis in angulo talis latuisset fera, eius sibi co-
 piam facissent, & nummis suis aut ænīs insculpissent: quemadmodum crocodilos, elephantes,
 aquilas, pantheras, leones, tigres, & alia his regionibus ignota an mania insculperunt. Quod
 ad eos quide vnicornu sive andrea seu tradita, seu antio ad voluptatem, & arbitrium concepta
 scripserunt, vix duos reperias qui sibi consentiant, seu in corporis, seu in morum, & conditionum
 eius descriptione. Plinius scribit vnicornes reliquo corpore equo similes esse, id est, ut interpre-
 tatur Cardanus, equina magnitudine, capite ceruo, pedibus elephanto, candispro, vno cornu
 nigro media fronte, cubitorum diuum. Musæus qui (ut iudic Marthinius) vnicornes nunquam
 nisi pictas viderat, has contra non equina magnitudine esse prædicat, sed trimesitris hinnuli, non
 pedibus elephantinis, sed fissis caprinorum in modum, cornu non diuum modo, & trium sæpe cu-
 bitorum altitudinis, colore muscelino, ceruice non admodum procera nec valde crinita, rariori-
 bus nempe, & brevioribus pilis instructa, ex altero tantum latere pendentibus, cruribus macilentis,
 & tenuibus, naribus quidem arduis, sed valde pilosis. Cardanus ab utroque dissentiens scri-
 bit cornu illi in media fronte tres tantum digitos longam prominere. Andreas Thevetus meminit
 vnicornis, vili nobili cuidam Turcæ Sangeato, que magnitudine semestrem aut quinquemestrem
 taurum æquaret, vnicò verò cornu, non in media fronte, sed in summo capitis vertice gestaret,
 ac cruribus, & pedibus asininis esset, pilo tamen longiore, & auribus rangifero animali suppolari-
 bus nono haud ab similibus: Tanta est de huius feræ effigie varietas. Sed non minor de moribus,
 & ingenio. Plinius enim alperitiam esse feram monocerotem, magisque graui scribit, itaque
 viam nunquam capi. Asperitatis eius rationem reddit Cardanus, quòd scilicet indigena sit, &
 incola

A incolae desertorum Aethiopiae regionis, squallida, fœda bassonibusque, & virulentis huiusmodi feris obstitit. Alij contra ingenio illam nitissimam, omninoque amabili, & omnium facillimo prædicant, modo ne quis ipsam dura opera offendas, & inclementius traher. Num cum ex terra capite demisso passivo non perat, quia cornu inde arcerur longitudine necesse est, ut ex arboribus pendentes fructus decerpas, ex rastro, è manu deniq; humana, è qua profecto fructuum oblata omnia genera, herbas, spicarum fasciculos, poma, pyra, arantia, legumina intrepidè, & innoxie legit. Ego verò vique res proceßi, ut fingant eam virginù amore capi, ipsam pulchritudine delimita, adeo ut in earum contemplatione defixa, & blandimentis allecta, hoc sepe compendio à venatoribus capiantur. In hac sententia est Ludovicus Varro manius, regans seroces esse vnicornes: duas enim ait vidisse se ex Aethiopia missas ad Sultatum, qui eas in Mecha felicis Arabie urbe, Mahumetis sepulchro nobili, cratibus conclusas continebat, & alebat. Theuerus eousque peregrinando iactat, diligenter ab incolis perquisivisse, quid sentirent de eiusmodi fera, iniquam tamen de ea refertne quicquam potuisse. Ex quo videre facile est haud visas fuisse nostris, nec Varro manii temporibus eiusmodi feras. Optimum profecto tam dissentientium tanta contrarietas facile adducit me, ut credam vnicornis haud esse propriam animalis existentis in rerum natura nomen, semque plane commentitiam esse a prætoribus, & rerum naturalium scriptoribus ad legentium aut spectantium voluptatem pro arbitrio effictam. Ut enim via recta una est, siexus verò multisque veritatis una est, sibi perpetuo similis, & simplex oratio, mendacij multiplex, & quæ se opinionum repugnantia, & dissimilitudine, omnibus etiam tacentibus, facile refellat. Quid igitur, si quis dices aliquis, cuiusmodi animalium sunt cornua, quæ toto genere à reliquis differre certimus, si vnicornium non sunt? Theuerus censet ea nihil esse aliud, quam elephatorum ossa, eò quod certimus artificio circumata, & donata: sic enim in Orientalibus regionibus ardeliones isti, & circumforanei homines, rohardi piscis mari rubro, & Aethiopico noti dentes, circumagunt ex cavant, sequacesq; arte redditos arbitria voluntate producit, & pro cornu vnicornis exponunt, venduntq; Certe id quod dicitur cornu vnicornis vltimè, similem ebori odorem spirat. Afferit verò Cardan. elephantis dentes seu ossa arte mollia reddita, quò & quantum voluerimus sequi, & extendi habulorum cornu intrat. Quid eni est in omni rerù natura, quod nõ auri sacra fames in huius aut illius effigie simulata expressaque imagine adulteretur? Sed tempus est, ut ad tertium scopum veniamus. Demus vnicornes esse an propterea efficitur eorù cornua tantæ aduersum venena, & venenicia esse efficacia? Si experientia, & rerum euentis agendum est, sanctè hoc affirmare possum, pluries me tenuisse, nunquam tamen a quicquã ex cornu isto quod pro vnicornis cornu iactatur, aduersum venena feliciter a grâ mihî commissa successisse. Sit estibus, & auctoritatibus pugandum, magna pars melioris notæ medicorum imprudens hoc cornu valere iussit, & diuites illi, admirandasq; vices propter quas antea tanto opere expetebatur, detrahit, multis quidem iussis, sed duabus potissimum rationibus. Prima est Rondoletij, qui hoc in genere astruit, cornu nullo neque sapore neq; odore esse prædita: itaque nihil virum in medicina possidere, nisi fortè ad desiccandum. Nec me latet (inquit) plures fatu: ages illarum prædicari ab ijs qui lucrum quæstuntque de eis faciunt, ut, & falsæ vnicornis quam auro pendunt, propterea quod veneno, & vermibus ut plurimum aduersetur: quod non minus præstare coru cerui, rasuramque eboris existimo: quod causa est quod ad eundem morbum pauperibus elephanti dentem, diuitibus autem cornu vnicornis, quod vixen præ cæteris expectunt, pari successu præscribam. Hæc Rondoletij sententia est, qui sine discrimine pro vnicornis cornu solebat substituere non modò cornu cerui aut dentè elephantis, sed etiã ossa equina, canina, & myrabolanorum: Altera ratio est, quod quicquid venenis resistit, est cardiacum, id est, cordi, quod venena præsertim appetunt, & oppugnant, roborando narum: at nihil roborandi cordis vim habet, nisi propter laudabilem sanguinem, & ætatem, quia duo illa solum cordi sunt familiaria, utpote sanguinis arteriosi, & spirituum vitalium officinæ. Conseruatur enim omnia similibus, ut destruantur à contrarijs: singula verò quæ gignant, gignant sibi simile: At cornu vnicornis, ut nullam odorem, sic nec vllum in se aerem continet, totum terrestre, & aridum. Nec verò facultatis concoquentis vi in sanguinem verti potest, quia ut excecù, sic & ex carne est. Quare ut nec in chylum, sic nec in chymum sanguinemque facere aptum est. Nulla igitur similitudine, aut familiaritate cordi iungitur. Iam verò apud Hippocratem, & Galenum de cornu vnicornis ne verbum quidem vnum, qui tamen tot sententijs cornu ceruicem commendauerunt. Itaque Capellanus primarius Caroli noni Regis Medicus, crebro dicere solebat, se perlubenter cum morem subiturnum, de cornu vnicornis fuisse in patram te gram demergendo, ni posset eam opinionem tam altè in hominum animis infixam esse, ut vereretur, ne non ratione expugnari posset. Adde quod (dicebat) si superstitionis huiusmodi remedium non prodest, certè nec admodum obest: nisi fortè eorum fortunis, qui id purò redimunt, vel etiam ex curatu, quod principes dum decantatis huius cornu viribus plus æquo confidunt, negligunt sibi alijs cõuenientioribus aduer-

Vnicornis
ut pabulum
petat.

Varro manii
de vnicor-
nis ingenio
sententia

Cuiusmodi
sunt vnicor-
nium que
iactantur
cornua.

Lucij effica-
cia.

Lib. de præ-
dicit. 5. 19.

Cornua ossa
que nullas
vires habent,
nisi desiccandi
vires habent.

Vnicornis
non esse
cardiacum

Superstitio-
is remedi-
um

Aliqua parte leui, & polita: Leuibus canaliculis striata est coehlex in morem ab infima parte ad extremam mucronem, a dextra ad sinistram, omnibus strijs in gyrum vergentibus, que: nammodum in limacum telus, aut fusca quem periclymenum ambicris. Eius color non omnino albus est: nam temporis iniuria fuscum nonnihil redditum est. Integro pede cauum est, aut eo amplius infima parte qua ossi quod capiti firmiter adhaerit, insertum fuit. Hinc iudicare licet, minime deciduum esse. Cum porro tantum onus animalis capiti incumbat, animal quod illud gestat, in geosis corporis, boue non minus esse conijciendum est. Gabriel Frascatus etiam in libris de aquis Rerubij veterum vnicornu alicubi esse se non negare ait, sed quod ubique venit, id non esse, certum se esse, cum nec mercatores alicunde illud de ferant, nec apud nos nascatur, nec huiusmodi graphi neoterici Indiarum, Africae aut noui orbis hoc animal describant, aut compertum fuisse referant: cum alioqui quotannis in subris (inquit) sola libra consumatur, & ubique proster. Vnde igitur? Gelertus quoque nunc apud pharmacopolas suos exigua tantum fragmenta reperiri scribit, & ex ijs medullam dicit, quae rotundiora, albiora, molliora que sunt: exteriorem vero partem seu corticem, quae duriora superiora que laminarum palmam refert, colore rufo ex candido. Videri sone sibi, tum colorem istum, tum substantiam nimiam si manas, friabilem, non leuam ut cornuum, adulteratum B quippiam indicare, alterius fortassis animantis cornu igne vsum, & odoribus quibusdam adhaerentis adscitina quadam aromatica suavitate imbutum, fortassis etiam ignitum in liquoribus odoratis extinctum. Curandum esse ut recens habeatur, & odoratum (si modo natus odor ille sit) non vel aetate exoletum, & frequentibus poculis exhaustum. Diuites enim frustula, inquit huius cornu poculis suis saepe iniiciunt, vel praueuendi quosdam morbos vel curandi gratia, quasi verò multis annis quantum unque in vino macerati vis eadem perdurare possit. Sed quod vinum indubiter, fuscum colorem trahere, candorem amisso. Plerosque ad remedia ex eo promissa caeui simpliciter vii habere, alios medullam praeferre. Nebulones quosdam nescio quam miscellam, quam Venetijs vidit (calcis, & saponis ut audiebat, aut fortassis terrae vel lapidis alicuius, quae itidem ebullire solent) pro cornu monocerotis vendere: ideoque turpius esse, vel de integro cornu, si fieri posset, vel maioribus frustis, & quae cornu speciem probè referant, emere, quam fragmenta minora, vbi columbinus deprehendas.) iam verò Andreas Baccius integro de vnicornu Italice conscripto volumine, se vera dari hoc animal, veraque esse, quae de vitijs eius dicuntur, asserit. Feci igitur, & hoc Latinum, sed nonnullas digressiones, quae parum mihi ad hoc argumentum pertinere videbantur, rescidi ac praeterij, & ipse per parenthesis quaedam inserui. Si ad matriciam C quod aiant, examinemus (inquit) quae quantisque difficultatibus obruamur, non tam respectu rerum intelligibilium quam imbecillitatis intellectus nostri, clare videbimus verissimam esse quorundam sapientissimorum virorum sententiam, quae de paucissimis rebus exactam veramque haberi scientiam voluit, bonamque eorum quae noscimus, partem ex opinione potius dependere, quam ex vera certaque, & indubitata proficisci scientia. Omnium enim quae intellectui nostro subiacent, duo sunt extrema, vnumque medium: quorum alterum essentia constat caelesti, quales sunt substantiae separatae, & immateriales, quarum idea, ut ait Aristoteles, non aliter percipitur ab intellectu nostro, quam Solis splendor à noctua: alteram substantia constat terrena, quales sunt materia, & cetera rerum prima elementa, quae tamen, & ipsa propter essentiae suae paucitatem, nullam ferè sui ideam in intellectu nostro efformare possunt: ideoque, & ipsa non comprehenduntur, intelligunturque à nobis. Medium modò extremorum illorum species occupat materiales rerum mixtarum, sensibusque nostris expositarum: quae est alijs velut propria sunt scientiae nostrae obiecta, binas tamen ob causas, exactè à nobis cognosci nequeunt: primo, quia in omni re interiores latent differentiae, nonnullaeque proprietates, ad quas imbecillus noster intellectus penetrare non potest, nisi per coniecturas: secundo, quia cum omnis nostra scientia originem habeat à sensibus, qui non sine l propter insitam imbecillitatem decipiuntur, intellectum quoque nostrum falli sit necesse. Praeterea modò, & aliam difficultatem, quae fortè praecedentibus non est minor, fraudem nimirum quorundam nequam hominum, qui in omni re veritatem adumbrantes, le gentium animos confundunt. Cum igitur tot difficultatibus tantisque obruatur noster intellectus in rebus quae subiectae sunt nostris sensibus, qualem dicemus haberi notitiam earum quae sunt extra illos? verbi causa, quae nascuntur in regionibus remotis, in locis desertis, aut quae sua natura rare sunt, aut quae nunquam videntur, aut etiam quae de ijs habemus, habemus ex alijs, ijsque indoctis, & barbaris, quique etiam facile decipere nos potuerunt, falsa que pro veris obtrudere: id quod in aromatis, multisque euenit animalibus, & alijs rebus admirandis, quae passim dicebantur reperiri in India & apud antipodas, cum mox tempus ipsum, quo omnia ubique veritas detegitur, maxime nostra hac aetate, qua tot hominum navigationibus totus penè innotuit terrarum orbis, multas ita fabulolas esse ostendit, ut sint ne reuera in rerum natura, nunc omnino dubitemus: de quibus in lubricationibus, vocis de proprietatibus occultis cum agerem, nonnullas tanquam procul fabulolas praeterij,

Gabrielis

Frascatus

lib. 3.

Fragmenta
qualia in of
fractis.Andreas Bac
civ liber de
e uicernan
qua id dar
e vira ap
probas.Cur an
exultu non
effugiamur

præterij : quandoquidem nihil refert, nunquid reuera dentur, an non, quales sunt phœnix, faiz-
 mandra, basiliscus, saryri, centaurs, similesque alie; nonnullas verd, de quibus etiam dubitaba-
 tur noamib, quales sunt bona pars aromatum, lapis bezuar, unicornu, alieque id generis ratio-
 res, & preciosæ, quantum licuit, sedulo cognoscere satagi. & in hac modo Magni Hieronymi ducis
 aula, quam verè dixeris florentissimam esse omnium virtutum academiã, nonnulla quæ altis ani-
 mum semper suspensum tenuerunt, in unicornis historia, vera esse repert: quapropter non vnam
 ob causam digna ea mihi vultu est diligenti examine ac consideratione, eoque magis cum, & utilis
 sit hominibus, & perquam scito necessaria, vulgoque insuper gratæ, & principibus, apud quos in
 summa semper æstimatione fuit, adeo vt vix sit medicus, qui non inter cetera naturæ miracula, e-
 ximiamque aduersus venena remedia, unicornu recenseat, ætu presentat eum, & perfectissimum an-
 tidotum: ceterum id cum minores sit vulgatum, & ferè in principum duntaxat gazis conseruetur,
 multis lucro imitati diuersa, & peculiariter quosdam lapides ignavis hominibus pro illo obtuse-
 runt in quibus cum nullæ quæ de unicornu prædicantur, facultates obseruentur, multis, & mihi
 etiam in primis ansam præbuerunt dubitandi, nunquid, & unicornu similiter spem nostram falle-
 tens, qui tam mira hæcenus prædicauimus. Quamobrem veram deinceps, nisi fallor, decreui hi-
 storiam posteris tradere, principibus ea in re, ad quos hæc cura potissimum pertinet, & vulgo etiã
 gratificaturus, propter commonem quam paritura est, & si quæ sunt difficultates, eas hoc ordine
 declarabo: Quartam primò, an reuera detur unicornu: in qua questione multæ adducuntur ra-
 tiones sic grauissimæ cum negatiuæ, tum affirmatiuæ, & tandem ostendetur, reuera dari: mox in-
 dicabitur quale animal sit ipse monoceros siue unicornis, vbi audietur, quam diuersarum gentiũ
 auctores tam antiqui, quàm moderni de eo scripserit, & quale cornu pro genuino sit eligendum:
 tertio ac postremo tradetur, cur sit, & non quid aduersus venenum proprietatem habeat, & qua
 ratione queat affirmari vires ei esse miraculo plenas. In omni itaque re dubia atque incerta, de qua
 differendum est, primò quaeritur, an sit: quo concessio, iam tuto disputare licet, quid sit, quo-
 modo sit, & cur sit. Ad primam igitur quaestionem quod attinet, vulgus unicornis nomine seram
 intelligit exoticam, & in hoc nostro orbe ignorant, unico in fronte armatam cornu, cuius lumina
 apud principes propter virtutes aduersus venenum sacrosantes est æstimatione: Græci monocerotè,
 Latini unicornem dicunt, Itali asicorno, & Lioncornu: ceterum quæ ea fera sit, haud facile defi-
 niri potest: nec desunt, qui profus dubitant, nunquid reuera detur, & nunquid potius signum
 sit alicuius, qui animi gratia, vt incubationes suas rebus adornaret admirabilibus, ea quæ de
 illo traduntur, literis mandauit: vel etiam aiterius qui lucri avidus rumores eos de viribus ignaro
 vulgo fraudulenter obtruserit. Quod autem nugis plena sint, rumorque ille planè plebeus, non
 vna ratione asseri potest. Primò etiam nomenclatura ipsa dubitationem quandã præ se fert: nam
 cum ea fera indicari dicant peregrinam, & incognitam, quæ nascitur in India, vel vt alij volunt,
 in Aethiopia vel vt alij, in nouo orbe, aduertendum est, exiguam illam quæ de ea hucusque in
 tota Europa habita est, notitiam, hominibus rudiibus ac planè barbaris, acceptam referendam esse
 qui tamen, & ipsi illud duntaxat dicunt, fera esse, quæ gignitur in deserto solitariam, & quæ
 in locis degit asperissimis, ad quæ accessus fiat difficilis, vnde rarissimè compareat: quare, & ipsos
 apparet, vix affirmare, suspicetque nos reddunt, nunquid hoc modo Chimæram aliquam delinea-
 re cõtrauerint, sed, & auctores, qui primò de ea scripserit, haud magnæ sunt auctoritatis: siquidem
 Ctesias, quantum ex Plinio constat, primò de unicorni scripsit: (quem manifestè Aristoteles si-
 de indignum esse testatur), & mox ex eo alij, atq; ipse etiã Aristoteles, & Plinius sed, & alij quo-
 que qui de hac fera scripserit, non omnino merentur fidem, vt Philostratus inter posteriores Græ-
 cos, nugis solitus, & mirabilia animi causa enarrare, & Aelianus etsi præ ceteris accuratius, vt
 pote priuatim de animalibus tractans, de ea agere videatur, ipse quoque habitans, & incertus,
 aliorum tantummodo verbis vritur, id quod manifestat, dum ait ita vulgò fertur, ita fama est. N
 Nec aliunde euenit, quod, & ipse, alijque qui post ipsum vixerunt, & nostri denique sui scripto-
 res diuersimodè de ea scribant. Cum enim nihil exaret de ea certi, omnesque ex aliorum qui in-
 ter se non conueniunt, narratione scriberent, non potuit fieri, vt inuicem conuenirent, cum alij
 alijs, vt dicebam, vti sunt auctoribus. Sed, & nostræ ætatis scriptoribus, et sicularis testibus, fidei
 parum adhibendũ esse apparet: nam, & inter ipsos non magis bene conuenit, quàm inter antiquos,
 quorum alij equum esse inquit, alij asinum, alij animal non ab simile ceruo, alij elephan-
 to: alij speciem esse ab illis diuersam animalque sui generis. Rursus nonnulli unicornem solipe-
 dem siue vnumquem faciunt instar equi, alij bisulcum instar capræ, alij digitatum, sed elephas-
 tis instar indubis digitis. Adhæc in describendo cornu differunt: cum alij nigrum esse dicant,
 alij superius puniceũ, inferius album, medium nigrum: rursus alij læue describunt, & politum, alij
 asperum adinstar ceruini: alij simplex: & vndiquaq; sibi simile, alij striatum verturisque cochlea-
 rim dispositis decoratum, ac pulcherrimè quasi elaboratum. Nec eadem quoque ab omnibus
 longitudo

*Aula Ma-
gnæ
Latio.*

*Vnde ortum
quod unicor-
nu dicitur.*

*Prima pars
historia.*

*Unicornis
quæ.
Nomen.*

*Rationes
cur sit
vnde.*

*Lib. 8. c. 27.
Ctesia par-
ta auctori-
tas.*

*Descriptio-
nis varietas*

longitudo, & crassitudo ascribant. Tam verò, & eadem ferè differentie in ijs obseruantur cornibus, quæ unicornu nomine in principum thesauris ostenduntur, partimque eum notis ab antiquis attributis conueniant, partim etiam discrepant, quæ res doctos nostri temporis summo opere torfit. Adhuc tam enormes qui de viribus eius iactantur, tumores, causam augent, cur vulgi potius figmentum esse multexistiment, quam verum naturæ partem. Non enim (quod ferendum esset) simpliciter conuulsioni mederi dicunt, & epilepsia, & veneno aduersari, sed omnium venenorum presentissimum inquit esse antidotum, & ut principibus placeant, addunt insuper, laud necesse esse, ut intra corpus assumatur, more theriacæ, & ut alia assolent antidota, sed presente tantum ipso cornu venena prodiuportatis enim illis sudorem emittere, vel si aquis immergatur, bullas ex citare. Quas tam admirabiles facultates, ut facilius persuadeatur vulgo, veterum super eis adducunt auctoritates: apud quos nimirum legimus, Indiarum reges ex unicornu sibi consecisse pocula, & cum ex his solis biberent, ab omni se se deplorato affectu illatos fore, persusum habuisse, & quod amplius est, eo quo ex ijs biberent die, nihil sibi uideri si euenire posse, adeo ut nec eules nec ignes nocere sibi posse crederent, similiaque aduena alia iactarent; quæ cum nullam apud eruditos fidem mereantur, etiam assecere, ut cætera quoque, quæ de hoc cornu circumsentantur, non paucis similiter fabulosa esse videantur: imo verò haud defuere viri docti, qui non veriti sunt omnia quæ de fera eiusque cornu hucusque tradita sunt, inficiari, & quæ de viribus dicuntur, principibus qui hactenus parui facinæ suos thesauros, nisi, & unicornu possideant, & circumforancis atque huius farinae ut eorum hominibus alijs, fuisse persuasa affirmare. Postremo inter tot peregrinas feras, quæ ex tam diuersis insulis, ex omni ferè continentis angulo, lateat, medicullio Romani proceres ad ludicrorum spectaculorumque suorum ornamenta Romam deferri curauerunt, numquam visus est unicornis. In dedicatione amphitheatri Diocletiani (Domitiani) istiusmodi exoticarum ferarum numerus fuit plurimus, maior tamen tempore Gordiani, qui videlicet de Persis triumphaturus, ludosque celebraturus seculares, quos mox celebrauit Philippus, adduci curauerat elephantes, alces, Leones, Leopardos, hyenas, camelopardalos, onagros, equitres, multasque id genus feras rariore alia; sed monoceros nunquam comparuit, cum tamen eius ferocia eo tempore in omnium ore esset, dignusque ipse præ ceteris haberetur, ut ea adornaret spectacula. Non enim rhinoceros est, ut quispiam nominis vicinitate deceptus sibi persuadeat, Hic autem etli albas etiam peregrinas, & raras, & omnes aliquoties in ipsis spectaculis visus est. Apparet itaque clarissime omnino affirmari posse, unicornem fabulosum esse. Placuit attem istiusmodi de unicornu mouere dubitationes: quoniam hæc in omni re viam parare solent ad veritatem: ideoque qui ante me de eo scripserunt, omni quantum ego iudicare possum, laude digni sunt, dummodo non peruicacia quadam aduersus vulgi de eo opinionem hucusque ubique locorum celeberrimam sese opponant, sed solo sciendi, quod omnibus infertum est, desiderio moti, alijs quoque disputandi, veritatemque indagandi ansam præbere voluerint, id quod ego deinceps pro virili præstare satagam. Quantum ergo ad primam questionem in primis attinet, an scilicet sit: dubitatur eam. Esse autem aliquid, sapientissimorum hominum iudicio, magno argumento est vox populi, communis, inquam, & vniuersalis omnium de eo opinio atque fama, maxime verò si, & rationibus, & classicorum auctoritatem auctoritate fuerit stabilita: sicuti euenit in hac de unicorni historia, quem quidem feram esse peregrinam, & in remotissimis degere regionibus, esse tamen reuera verissimam famam est, omniumque gentium consensu dicitur: frustra quis obiter, fuisse eam forrè ex ignaro fideque indigno vulgo ortam: quæ enim inde oritur, breui interire solet, cum hæc omni semper ætate perduravit vigeritque, & cum à sacris, tum à profanis scriptoribus, iisdemque præclarissimis celebrata fuerit, paucitatemque maturo adhuc veritatis certitudinem sibi acquirat. Sicuti autem in omni fama, cum eorum quæ vel dicuntur, vel scribuntur, possint vel vera esse, vel falsa, is qui subinde vera esse affirmat, parum valet iudicio, ita etiam temeritati ascribendum erit, si quis ea quæ iam diu admilla sunt tanquam vera à doctis, pro falsis, & ex sola vulgi opinione dependentibus explosit, eoque magis, cum verum, & falsum, ut ex principijs moralis philosophiæ habemus, cum de alterutro dubitatur, triplici discernatur contestura, videlicet vel ex re ipsaque dicitur, vel ex dicendi modo, vel ex ipso auctore. Quantum ad primam coniecturam, certum est, in qualibet re sua esse extrema, suumque medium, & in ijs præsertim, quæ dependent ex vulgi opinione, alia sunt vera, alia velut allegorica, alia superstitio. nes vulgi, alia fabule, meræque nugæ: quæ omnia qui nescit discernere, facile impingit in scopulos confusionis, & ex vno genere imprudenter transit in aliud, vnde mox ineptissimas ponit conclusiones: atq; hæc fortassis modo multa de unicornu dicta sunt, non magis veriora habere quam quæ de aut ea Apulei asino, Homerique Sirenis, & de Minotauro, similibusq; figmentis alijs memoriz prodia sunt, quæ tamen cum ijs quæ de unicornu dicuntur, nihil commune habent, sed

*Cornuum
que apud
principes
sunt ascri-
bitur.
Quæ de vai-
cornu vulgo
dicuntur.*

*Unicornis
non est
rhinoceros.*

*Respondetur
precedenti-
bus dubitati-
onibus.*

Abdicatur.

*Veritas, &
falsitas, et
discernatur*

non sine inventorum ignominia, (etsi aliqui pulcherrima sub eorum cortice significata latent,) & ceu planè fabulosa exploduntur; cum quæ de unicornu traduntur, ceu historica, & vera ab omnibus hucusque sint habita, quamvis obscura sint, & insolentia. Nec mouere nos debeant alata rationes, quandoquidem quibuslibet alijs etiam rebus, de quibus, an sint, nemo dubitas, opponi etiam possunt, sicuti deinceps in singulorum resurrectione fiet manifestissimum: in qua si diffusiori vsus fuerit sermone, viri docti, rogo, ignorent, cum ferè talem, & responsiones, & mater noster sermo potius quàm breuem requirere videantur. Ex prima ratione qua dicebatur unicornem feram esse prorsus incognitam, non rectè concluditur, propterea non dari. Idem enim etiam evenit in multis alijs rebus, quæ etsi in remotissimis locis ad nos perferantur, aut in locis nascantur desertissimis, & inijs, aut quæ sua natura raræ sunt, esse tamen concedimus, & communiter etiam ijs utimur. Quid quæso hoc nostro tempore in frequentiori vsu est aromatum? quid rhabarbaro? ligno aloes? ambræ? ut cætera istiusmodi pretiosiora præteream. Nihilominus eû, & de his Dioscorides, Plinius & Galenus, qui ex professo de istiusmodi rebus peregrinis scripserunt, haud verè scripserunt, de hisce quoque non pauci dubitarunt. Rhabarbari etiam multo tempore inuestigarunt quæ sit planta etiamnum tamen ignoratur, & quæ in regione Pontone, an in Oriente proveniat, nemo huc vsque exactè tradidit. De ligno aloes nihil quoque habemus certi, nisi quod in locis desertis, ad quæ non datur accessus, proveniat, ipsa verò arbor omnino ignoratur, & frustra tentam fluviorum inundationibus, quæ quotannis Gangi, Indo, alijsque Indiæ fluminibus accidunt, ad ripas propelluntur. Ambram (griscam) in Arabia nasci inquitur, fluminibusque marinis litoribus proximis immare, sed quid ea sit, mirum est hodieque latere. Alij enim nasci ibi fungorum modo inquitur, alij bituminis volunt esse speciem (sicuti, & ego ostendi in libris de thermis) alij piscis cetive esse excrementum, qui ex esu fructus eandem herbæ eo in litore nascentis, certo anni tempore abscisso in ventre generet, idque eo rupto aquis ianarari, & more electionis ambræ colligi, vel è mortuo, & ad litus eiecto animante eximi. Omnino verò mireris, de ambræ illa coronaria, omnium vulgarissima, quæque in nostris ferè regionibus, & in Germanici maris litoribus colligitur, non solum temporibus Plinij, sed, & nostro etiamnum haud satis constare, bituminisne genus sit, aut alterius succi, coralli more in mari condensati ac congelati, aut gummi arboris cuiuspiam in sylvis illis Septentrionalium, & desertis sponte per se decidens, & aquarum vi tandem ad litora marina propalatum. Sunt verò, & alia multa, quorum videm obscurus planè ortus est, quæ tamen quotidie manibus tenemus, & esse fatemur. Quid ni itaque, & unicornem dari fatebitur? Ignoratus quidem & ipse nobis est, quia scilicet fera est alpestris, solivaga, & ut omnes unanimiter tradunt, nunquam vivus capitur. (Mihî istiusmodi exempla nihil probare de monocerote videntur, nam etsi multorum aromatum, rhabarbarique, & ligai aloes plantæ ipsæ ignorentur, & obscura sit veritasque ambræ origo, aromata tamen ipsa sibi semper simillima habentur, quia eadè sibi semper simile rhabarbarum, lignum aloes, ambræ: quod de unicornu minime dici potest, nec Baccius quoque dixerit, cum vi partim dictum est ex Marino, alijsque, partim etiam ex ipsomet Baccio dices ut, vix duo reperias in tota Europa cornua (quæ unicornu nomine in summo habentur pretio, sibi similia.) Eodem dicendi modo cæteris rationibus responderi poterit. Haud alter enim hoc animal nobis innotuit quàm reliqua alia solent. Primo siquidem ab authoribus incognitis, & nullius penè autoritatis nomen eius fuit divulgatum, mox de natura eius nonnulla confusè conscripta sunt, tandem adimpleverunt volumina. Cui verò obscura confusaque semper fuerit cognitio, binæ sunt eademque verissimæ causæ, cum quod fera sit exotica, & nunquam sub hoc celo visa, tum quia, etsi reuera detur, rarissima, rarissimeque videndam se præbeat: degit enim in locis, ut dictum est, desertis, & solitarijs: ubi duo præcipuè nature arcana consideranda veniunt: quorum alterum est, quod quædam præ cæteris omnibus præstantissima, rara, & ferè singularis esse voluit, paucissima scilicet contenta procreasse eius speciei individua, resque per se elata est, & multis confirmata exemplis, Deum Optimum Maximum, ad maiorem operationum suarum gloriam, & splendorem in omnire infinitæ potentie suæ specimen manifestare voluisse: & ut admirandum totius mundi machinam prætereamus, celorumque motus, stellarum cursus, elementorumque mixtiones, quomodo item terra velut in aere suspensa hæreat, ac quomodo denique maria terminaverit, voluisse ipsum eiusque ministrato naturam in quarundam rerum aliarum procreatione admirandos etiam se præbere, quales in primis sunt lapides, marmora, gemmæ, & metalla, quæ nempe in abditissimis montium generavit visceribus: animalia autem quæ operas nostras erant iuvatura, numerosa: quibus verò minus indigemus, quæque nobis erant futura perniciofa, ut ea minus nocerent, non solum pauca numero creavit, sed ut, & nos atque mansueta animalia instinctu quodam naturali fugerent, voluit, qualia sunt Leones, Tigrides, Dracones, Basilisci, similesque

*Responsio
ad primam
rationem,
obscuritas
vnicornerum
sensu dicitur,
et si sit inco-
gnita.*

*Lignum a-
loes.*

Ambræ.

*Succinum
sive ambræ
coronaria.*

*Authoris
causæ Bac-
ciius argu-
mentantia.*

*Ad secundam
rationem,
sunt unicor-
næ non in-
græ sed con-
fusa habentur
notitia.
Cur obscura
sit vnicornerum
cognitio.
Arcana na-
tura.*

fecerit alix, quæ idco locis ablegant desertis, & ab humano consortio remotissimis: iam, & nonnullis admirandos præsertim tribuit ortus, ut moscho, Zibeto, & holoferico, quæ nimirum cum sint pretiosa, ex animalium: tamen ferè immundorum putredine quadam oriuntur: quædam item ob corporis molem admiranda fecit, qualia sunt elephanti, & cere marina: nonnulla contra ab paruitate, qua præ cæteris à Virgilio celebratur culex, animalculum scilicet rancæ paruitatis, ut cum penè conspiciatur, sibi ipsi tamen equus est, eques, & tubicen, Perseus, & Pegassus: In quibusdam denique admirabilis haberi voluit propter raritatem, inter quæ, & pæcunx fortassis fuerit, quam inter Arabiam, nempe, & Aegyptum visam fuisse nonnulli scribunt, Q. Plautio, & S. Papinio Coss. Balsamum autem quod nemo dari negauerit, in toto terrarum orbe inter Syriam duntaxat Palestinam, & Aegyptum, sed nec ubique illic, sed quadraginta tantum diadiorum spatio prouenit, & frustra Imperatorum temporibus alio translatum est teste Plinio cum nihil præbe diligentia posset humana, nihil efficiens hominum cultus, nihil aeris calique alterius eluentia. Similiter summus ille, & admirabilis architectus unicornem rarum esse voluit, & cornu eius, ut, & balsamum, & gemmas, rarioraque alia, viribus præditum esse ineffabilis admirationis. Raritatis autem signum est, quod naturali quodam instinctu solitarius sit, & in deserto solus oberrat, locaque ab alijs frequentata fugiat, ut mirum videatur, si aliquando cornu eius reperitur, ferique potest ut quod de ligno aloes diximus, hic quoque locum habeat, & nisi aquarum similiter vi in proxima flumina, & inde ad littora expellatur. Vnde tamen, & ipse apud quos nascitur, obscurissime de eo tradiderunt, manifestè tamen constat, reuera id dari, præsertim cum omni semper tempore apud principes illos modo hoc modo illud unicornu conspiceretur. Quemadmodum ergo omnium rerum rariorum notitia paulatim innotescere solet, ita quoque à vero non est alienum, unicornem apud proximiores præcipue nationes, moxque ad alias penetrasse famam & hanc rursus pedetentim vires sibi acquisiuisse veritatis, & tandem ab alijs quoque fuisse receptam, & ab authoribus annotatam memoriamque proditam: apparetque Chaldeos omnium primos de hoc animali (Rouena vocant) scripsisse, cum quia omnium præni seculis posteris tradiderunt, tum quia Indiæ erant proximi, & ab his dimanasse ad Hebræos (non semel enim in sacris litteris eius sic mentio) quibus simili quodammodo voce Reem siue Reem appellatur, ut in altera hystoria parte fultus declarabitur, & eorum mox exemplo alios cæteris curiosiores, dum adhuc rudes ferè haberentur rerum scientiæ, de eo tanquam memorie digno suis in hystorijs meminisse. Verisimileque est hocæ quamuis homines rudes, quales ferè ea tempora dabant, multa quidem fabulosa, qualia Cretæ etiam imputantur, cæterum quædam etiam verà prodidisse. Ita enim pedetentim veritas illuxit, ut mox veridici de eo scriberent authors, ac inter alios ipse etiam Aristoteles, qui nisi certo credidisset, reueratæ unicornem, nullam eius fecisset mentionem. Is autem ut de ijs tantum quæ reuera inueniantur, summo cum iudicio scribit, & de alijs præterea Indici animalibus notitiam habere potuit, adunus (ut ait Plinius) à Magno Alexandro, ita de Minotauro, Centauris, similibusque fabulosis alijs nullam omnino mentionem facit, sed tanquam commenta hominum nugacium præterit. Quia verò, & eius ætate parum tantum esset notus unicornis, solo duntaxat ipsum nomine celebravit. (Aristotelis, ut, & ipse etiam Baccius protestetur, monoceros siue unicornis vox est adiectiuus, & asinus Indicus ipsi tantum unicornis est.) Plinius verò, & qui post eum vixere alij, cum iam notior esset factus, fultus de eo scripserunt. Tamen modo in delineatione inter eos non conueniat, non est tamen propterea arguendum, falsum, imo nec incertum esse, an reuera detur. Huiusmodi enim diuersitas non aliunde dimanauit, quam quòd diuersa de eo narrari audirent aut legerent. At qui diuersitas ista narrationum necessaria etiam fuit propter diuersas unicornium species, ut ex Aristotele, & Aeliano colligitur: Fieri enim potest, ut alius de alio loquatur, immo verò quippiam minimè sibi contradixerit, si non eodem semper modo de eo agat, nam, & ipse diuersis locis de diuersis unicornibus agere potest. Falli itaque necesse est illos, qui fabulose idco de eo scribi arguunt, quòd alij aliter de eo scribant. Distincta enim, & è medio sublata æquiuocatione neutros fabulosos esse conuincitur: eodemque modo inuicem etiam conciliabuntur neotericis, qui etsi ex oculata fide de unicorni loquuntur, non conueniunt tamen, quia alij alium nobis depingunt. Vnum describit Paulus Venerus, visum à se in Tartaria; deos vidit, & describit Barthema Hispanus, vnum Cadamustus obseruatum in ea noui orbis parte, quæ Indiæ contigua est, ut suo post loco distinctius indicabimus. Adhuc non est à ratione alienum individua eiusdem speciei inuicem differre; idque vel ratione loci, vel pabuli, vel aeris, vel etiam ætatis, cuius nimirum mutatione mutantur pilus, color, & quædam tenas ipsa insuper forma: possuntque magis adhuc differre ratione cornuum, quorundam enim citius, quædam tardius ea emittunt, & mox non vno omnibus animalibus illa crescant modo: ut

Culex.

Phenix.

Balsamum.

Unicornis raritas.

Respondetur
 istis ratio-
 nibus, quæ
 de unicorni
 scribitur, in-
 ter se vastis
 & cur ipse
 etiam cor-
 nua inuicem
 dissimilia.
 Quæ primo
 de unicorni
 meminisse.

Unicornis Aristotelis notus.

Cur diuersitas diuersi de eo scribatur.

Individua eiusdem speciei differre.

Ad quæstionem de unicornibus, & eorum virtutibus promissa de unicornibus,

unicus miremur, si unicornus, quæ in principum gazis afferuntur, invicem variant; fierique potest, ut eorum alia sint naturalia alia à magonibus diversis modis concinnata: quæ omnia nisi quis obseruet, atque advertat, facili negotio decipietur. Sequitur modo quartum argumentum, quod cum cæteris quas diluimus, rationibus coniunctum, non exigui videtur esse momenti, rectè verò intellectum, nullius redditur efficacit. Nitebatur id hoc præcipue fūleto promittuntur de unicornu, quæ extra omnia posita sunt veritatis limites, omnique fide indigna, ideo, & ipsum videri rem fabulosam, minimeque naturalem. Quæ profectò inductio falsa est. Sint enim quæ de eo phibetur, maiora adhuc, magisque, vero dissiona, ac tñ ne gaurit, qu' vel scillu veru esse possit. Secundam autem logicos non valet argumentum, quod refutata aliqua alicuius rei parte, totum propterea refutari quodque sublaris accidentibus simul & substantiam auferri arguit, etiam si reuera quædam sint tam admirandis prædicta facultatibus, ut frustra rationes earum inuestigemus, quolibet passim plena sunt multorum lucubraciones, & nos quoque quotidie alias, aliasque obsecramus, cur igitur quædam quæ unicornu ascribuntur, veras esse negabimus? verbi causa quod venenis aduersetur, quod præsentibus eis sudorem emittat, quod in humore bulliat? Cæterum concedamus isthæc cæteraque quæ de viribus referuntur, falsa esse, invalida adhuc erit argumentatio, ergo non dari ipsum animal: non enim, ablatis accidentibus, ut dicebam, simul etiam auferretur substantia. De istiusmodi admirandis operationibus, eorumque causis fufius dicemus in tertia parte: hæc verò ad argumenti illius solutionem suffecerint,

Ad quæstionem de unicornibus, & eorum virtutibus promissa de unicornibus,

Si modo nouissima argumenta, ut in omnire affirmanda assolent, efficaciora fuerint, euidentioribusque nitantur rationibus, demonstrationibusque procul omni dubio affirmari poterit, zenera dari ipsum unicornem. Arguebant itaque cur, si datur, non vna cum rhinocerote, alijque id genus rarioribus feris in Roman. triumphis spectantibus fuerit aliquando ostensus.

lib. 10. c. 17 Elephan. p. 1712. etiam dicitur.

Id autem non solum nullam in se habet admirationem, sed triplicem etiam admittit: responsionem, totidemque euidentissimas rationes: diximus enim animal ipsum vitam viuere solitariam, eaque in deserto, locisque asperis, & ad quæ vix vlli patet aditus, tanque mox dicemus esse feritatis, ut nunquam vnius capi queat; & si uiuum capi concedamus, nihilominus si regionis in qua generatur, quæ cum Antipodis ferè contigua est, distantiam ob oculos ponamus cur nunquam alius fuerit, minime mirabimur, nam ut feritatem prætereamus, tot ætorum, aerum, pabulorumque varietates, per tam diuersas regiones, ad nos usque deserti non permississent, videmusque non pauca animalia, licet è propinquoibus regionibus hæc perferantur, nostrum tamen cœlum ferre non posse, breuique interire, & ne longius exempla reperantur: testatur Petrus Gyllius dominum de Armonie Galliarum Regis apud Solimanum Turcarum Imperatorem legatum, elephantem, etiam si nihil non tentaret, ut viuum regi suo offerret, Syriæ tantum finibus educere non potuisse reddiditque eius rei rationem Aelianus his verbis: *Abstrahi à suis elephanti sedibus patrij, quamuis vinculis priuatum ac famo, deinde varijs cibarijs et blâdimentis mansus, facti sunt, tanta tamen naturalis sibi illud obta tenetur, ut patrij memoria eis abscurari, & euanescere nequeat. Quare cum horum plerique grauissimo morore suscepti conficiuntur, sum verò quidam ex his vberissime stent, tantam lachrymarum vim profusant, ut scularum sensum captantur. Similiter & cætera animalia, & plantæ, si ex natiuis locis ad alia transferantur, patiuntur, licet alia minus, alia magis, aut enim omnino & statimque mox intereunt, aut manifeste degenerant. Est & alia ratio, cui nullo pacto responderi potest, quæque cunctis qui vel à limine tantum historiographos salutarit, notissima est, quod videlicet Romanorum Imperium non solum nunquam, eousque pertigerit, sed & multa adhuc miliariorum millia superanda fuerint, notissimumque est, Parthos nunquam domare potuisse, et si plures eos vincerent, deque ijs triumpharent, vixque Euphratem superasse, & Parthorum fines vidisse: tantum abest, ut ultra Gangem, & Indum vbi unicornes habitant, imperium extenderint.*

Romanum imperium dicitur.

(Iustus Lipsius longè latius imperium fuisse ostendit cum aliorum, tum potissimum Taciti auctoritate, cuius hæc verba *Peruenit inde Elephantijs, & Sienens, ianstralem Romanum Imperij, quod nunc rubrum ad mare patessit.* At enim Lipsius in Taciti, & aliorum veterum verbis in hoc nooia venire mare Indicum, vastum illud & magnum, quod ab extremo sinu Arabico, siue ab Africa ea, in auream Protonzi Chersanefum se protendit. Itaque Pomponium Melam, duos sinus in mari rubro agnoscere, Arabicum, & Persicum. Et Senecam Tragicum, Tigrim in mare rubrum exonerare, atque immittere: Curnum Indum, & Gangem, quos certum est in magnum illud mare, longè à sinu Arabico, evolui.

Hæc vera & clara esse: promotos igitur terminos ad mare rubrum, siue Indicum, per Arabas adiectos. Eandemque mentem esse Græci scriptoris in Suida, qui terminos imperij ad Orientem facit Indos, & mare rubrum, & Nili cataraclas, & lacum Mærotis. Ita & Appianum capiendum, cum in præfatione operis sui, distinctè Romanum Imperium limitat: *Tendit (inquit) ab oriente*

Et illa Oceanus dicitur, ad Caspium montem, & fluvium Euphratem, & ad Archipagos superiores, per Oceanum
 yppicum, & Arabum, ad Orientalem Oceanum. Hunc Oceanum Orientalem, non aliud esse, quam ma-
 re Rubrum, sive Indicum iam dictum. Sed quid si affirmemus Romanos ipsos in Indiam nau-
 gasse, mercaturamque exercuisse? Audi quorsò Baccii Plinium de India loquentem. *postea à Sya-
 est.*
græ Arabia promontorio Paralem Euxanio, quem Hypalem ibi vocant, per certissimum videbatur IIII. lib. 7. c. 23
 XXXII. *M. pass. estimatione. Secunda pars propterea cursum, interque Indiam, si ab eadem promontorio*
Zizaram amnem partem India periret. Atque ita navigatum, donec compendia inveniret mercatur,
interque India adveniret. Quippe omnino non navigatur. Nec pigeat cursum ab Aegypto
expone, nunc primum certa notitia patet. Digna (Ladoga, Lyphus) res nullo euno imperij usari
mus H. S. quingentis exhauriant India, & mercato remittente, que ad nos centuplicata veniant, &c.
 Atqui hinc, dices non constat, Romanos, eo adnavigasse. Non negabis Aegyptum fuisse Romano-
 rum provinciam, atque per Aegyptios negotiatores, aliosque si rhinocerotis cornua, ut suo loco
 patet, deferrentur, cur non, & unicornis? Scribit verò etiam Strabo, olim quidem pauculas na-
 ves extra sinum Arabicum ire solas, et nunc (hoc est suo tempore, claruit autem temporibus Au-
 gusti, & Tiberij, maximas classes navigare in ipsam usque Indiam, & ad ultima Aethiopia, &c. &
 iursum tradens Ciceronem in oratione quapiam scribere, tributa ex Aegypto rediisse Prolon-
 gō illi, qui Cleopatrae pater fuit, talenta annua duodecim milia, & quingenta. Si igitur, inquit, rex
 negligenter, & ignave imperans, tantum reddebat, quod nunc collendum est, cum omnia tanta dili-
 gentia, & ordine administratur, ite inq. Troglodytica, & Indica navigatione sic aucta? Nescitraq,
 ipsi in Indias navigarent, saltem notissima erat navigatio, & si datus fuisset ibi rhinoceros, haud
 dubio ad sua spectacula inde perisset. Invalidum igitur hoc Baccii de distantia argumentum,
 invalidum etiam quod de aeris immutatione ne adfert. Elephantes enim, equiferos, Dryges, Ca-
 melos, Camelopardalos, Pardos, Leones, Rhinoceros, Hyenas, multasq. seras peregrinas alias
 non semel Roma vidit. Apud quos modò responsiones nostræ carituræ sunt hæc, ego eos dixe-
 ro carere intellectu, pertinacesque appellaverō, qui ipsum non erubescunt negare senium, cum
 tot passus apud principes unicornia ostendantur. Sed inquit, non videri vnius eiusdemque ani-
 malis, cum & omnia invicem differant, & nullum ex omnibus cum notis antiquorum conveniat.
 Supra quidem huic quoque obiectum respondimus, facileque responderi deus potest, dummo-
 do arguas illas suas cavillationes relinquunt. Satis est enim viris doctis, si aliqua saltem conve-
 niant, cum & individua nonnunquam, ut diximus, in quibusdam non conveniant. Differre autem
 C invicem possunt, ratione exli, ætatis, educationis, ætatis, &c. Videmus enim ipsa cornua curū prius
 pullulant, exilia esse, & lœvia, deinde post bîennium, aut triennium in ramos se diffundere, fieriq.
 aspera, pedetentimque magnitudine, crassitieque & figura variare: quapropter nemo etiam dubi-
 taverit, quin istiusmodi varietates unicornu quoque accidere possint, & præcipue coloris, versu-
 raturum, aliorumque exteriorum accidentum. Taceo interim nonnulla reperiri, quæ etsi naturali-
 ter eadem sint, at tamen mangonum, differre scintuniamque negaverim, quædam eorum quæ in
 principum gazis sunt, etsi pro genuinis ostendantur, nequaquam genuina esse. Certum enim est,
 & nulli non notum res omnes pretiosiores, & genuinas haberi, & factitias, vel saltem mangoniza-
 tas: virique periti est verasque invicem distinguere non autem quia quædam artificiales sunt, om-
 nes propterea tales esse iudicare. Sic ergò videtur rationes eorum qui unicornem dari ne-
 gant superque retorasse, quamobrem hac parte operis ad calcem perducta, affirmabimus
 omnino dari hoc animal, & nevisquam negari posse: & ut clarior appareat rei veritas, max quale
 illud sit, evidenter declarabimus.

Tametsi diuersis autoritatibus, manifestisque rationibus asserimus extra omnem controuer-
 siam dari unicornem, obiterque aliquid tetigerimus de eius natura raritate, loco natali. necnon
 D etiam de cornu eiusdem, quo scilicet in honore semper fuerit, deoque videri sortassis possit, latius
 sumum iam nobis esse campum demonstrandi certò dari, nihilominus cum proprium genus, atque
 de finitio ipsius animalis accipienda sit ab authoribus antiquis, & neotericis, quos de eo diuersi-
 modo scripsisse in priori parte diximus, haud ita facile defini, determinarique potest. Ideoq. opus
 erit, ut quam diligenter autoritates illas examinemus, historiasque quæ de eodem agunt, ut ex
 hæc veritatem eliciamus, testimoniisque quorundam qui nostro tempore testes oculati de eo
 scribunt, corroboremus, simulque etiam cum ipsissimis, quæ apud principes sunt cornibus conse-
 ramus. Dico igitur omnium antiquissimam de unicorni memoriam esse in sacris biblijs, ubi non
 semel eius fit mentio, & quamvis ibi non declaretur, clarèque demonstretur, ex quo animalium
 fit genere, colligatamen ex sensu verborum illorum potest, animal esse indomitæ, ferocique
 naturæ. In textu Chaldæo legitur Remena, in Hebræico voce quodammodo inde derivata,
 Reem, & Remin, etiam si D. Hieronymus sacrarum literarum, & rerum etiam naturalium peritiss-
 simus, nonnullis in locis pro Reem transferat rhinocerotem, ut Deut. 33. *Quasi cornua rhinocerotis;*

L. 17. Geogr.

Cum iudicatur unicornem dari.

Cornua unicornem dari siat vult.

Altera pars quale animal sit unicornis.

Unicornis quale sit animal. Remen. Reem. Remina.

*corua tui, ubi alias impropiè reddidisset, monocerotis, siue vaicornis: etenim non vnum, aut sin-
gularè, sed plura indicabantur. Et Remin apud Psalmistà Psal. 22. Libera me Dñe ab hoc Leuita, &
à cornibus unicornium humilitatem meam. Et Psal. 29. Recem. Dilectus quem admodum filius uni-
cerotum. Et Psal. 92. Et exaltabit coram meum sicut unicoruit. Citatur eadem vox simbolo for-
titudinis apud Esaiam cap. 39. Descendent unicornes, &c. quasi viri fortes. Et apud Iob cap. 29. Ara-
bibus, vt tradit Andreas Bellumentis, qui nostræ gentis Auicennam diligenter admodum interpre-
tatus est, ait Alcherchedam animal esse, vnicor in fronte armatum cornu, cuius vis sit aduersus ve-
nenum. Istiusmodi autem auctoritates non ob alium recitauimus, quam vt ostenderem anti-
quissimam de vnicornu extare memoriam, vulgoque olim creditum fuisse, animal esse ferocissimū,
& indomabile. Iam verò si ex quo sit genere, indagemus, rursus suspicari poterimus, an idem sit
cum rhinocero: primò propter nominis similitudinem, & eiusdem quodammodo significatio-
nis, cum monocero: siue vnicoris animal indicet, cui vnicum tantum cornu est: rhinoceros, cui
id in naribus: secundo quia & D. Hieronymus modò rhinocerotem, modo vnicor nem vertit: ter-
tiò quia negociatores Lusitani, medicique doctissimi, qui in India non exiguo tempore obuer-
sati sunt, cum de genuina multorum aromatum natura, essentis que, atque ipsius quoque vnicornu
cognoscendi diligentissimè, & pro viribus elaborarent, pronitentur, se ex incolis nihil expiscari
potuisse aliud, quam quòd conijciant, cornu esse rhinocerotis, reperarique primarim in Bengala,
ibique magna haberi auctoritate, & antidotum credi contra venenum, sese tamen huius rei incer-
tos esse: vt minus miremur Cardanum, qui nuperissimè vnicor nem Rhinocero: eundem fecit.*

*Cardani er-
ror.*

*Rhinoceros
non est vni-
cornus.*

*Rhinoceros
in eandem pi-
cturam quasi si-
gnificet.*

Quamuis verò Rhinoceros ferocitate celebris sit, à monocero: tamen differit: & Plinius sepa-
ratim locis de eis tanquam de diuersis specie animalibus egit, & Pausanias præ ceteris id quoque
indicat, dum binis rhinoceroti cornua tribuit, vnum nimirum iuxta nares, magnum: paruum aliud,
sed acutissimum in summitate humerorum. Atque Festus vulgò credi quibusdam, eundem esse
leoni Aegyptiaco. Nisi autem specie differret, omnia iam his, & controuersa esse: extingua. Fuit
enim non semel Romæ vius, & ostensus rhinoceros, primùm à Pompeio Magno, mox in ludis alio-
rum pugnare cum elephanto. Karissimum tamen etiam erat animal, ideoque Dioctetianus (Do-
mitrianus, vt ex sequentibus patebat) numum edidit, qui ab vno latere rhinocerotis habebat ima-
ginem, quam multorum peritissimorum virorum ludicio magnanimiras, fortitudoque regia indica-
batur, vel etiam quod ipse rhinoceroti se assimilaret, qui tardè, lente que quidem irascitur, iratus
verò nunquam placatur. Vtrumque significatum Martialis egregie semper ab Imperatore honora-
tus binis iustis epigrammatibus: quorum nempe altero feritatem, roburque animantis, altero ira-
cundix tarditatem ostendit. Primum ergo est tale:

*Præmissis exhibitus ista tibi Casar arena,
Qua non præmissis prælia rhinoceros.
Quam terribiles exarsit prorsus in iras,
Quamvis erat cornu, & ensi pila saurus erat.*

Altero sic canit:

*Solicitant paucis anim rhinoceros magistri,
Sed, àn magno colligis ira suq.
Desperabant præmissis prælia Martii,
Sed tamen: redijt equitibus autè satar.
Nanquar grauem gemino carum sic exultat usum
Lactat vt impostas carum in aëta pilas.*

*Rhinoceros
describitur.*

Visus postremò in Europa est rhinoceros nostris temporibus, anno post partum salutiferū 1535.
cum Emanuel rex Lusitanix Vlysioponi spectaculum ederet, in quo elephas ei pugnans succubant.
Qui tunc eum videre, eum describunt similem elephanto, eiusdemque ferè magnitudinis, mino-
ribus verò ribijs, vngulis solidis, binisque, capite porci, corio per ter gus durissimo, & squammo-
so, binis cornibus, vt dictum est, ne vero vllus mihi relinqueretur dubitandi scrupulus vtrumque
cornu beneficio, ac fauore Magni Hæturix Principis inuicem contuli, totoq. celo differre obser-
uauit. Est enim rhinocerotis cornu nigrum, crassitè, & longitudine bubali, ceterum neq. cauum,
sed solidum, ponderosumque: neque contortum, præterquam in extremo, quod insigniter acu-
rum est, iuxta vero exortum scis obuestitum, nigris, & asperitatis: contra monocerotis cornu al-
bum est, maioremque præsert maiestatem, aliaque continet differentias, vt idoneo loco ap-
parebit: quæ propter ferè oportet, vtrumque sui generis esse animal. Cur vero D. Hieronymus in
interpretatione sacrarum literarum non distinxerit, rationem etiam obitet reuginis, siquidem
alibi erat sermo de pluribus numero, in septemque fuisse dicere, libera me domine de cornibus
vnicoris: & quamuis etiam mercatores illi, & medici, qui in India vixere, non alium agnoscant
vnicor nem, quam ipsum rhinocerotem, nec hoc quoque negocium facessere potest, cum vel ipsi,

3 ut dictum est, opinionis suæ incerti sunt. Accedentibus igitur nobis ad naturalē monocerotis hincoriam, indicanda primū erit vocis homonymia, quæ non paucis imposuit, ut rem ipsam percipere non potuerint. Duplīciter autem ea usurpatur, vel adiectiue, vel substantiue: priore modo omne significat animal, cui vnicū duntaxat cornū est; altero speciem specialissimam. Aristoteles nunquam e. m. hoc secundo modo usurpauit, sed semper adiectiue, quo modo Græcè *δις κέρα* & *τρις κέρα*, Latinis bicorne, & tricorne animal est, cui bina, cui tria sunt cornua, quemadmodum manifestè colligitur ex ca. 3. lib. 2. vbi agit de animalibus cornigeris. *Asinus Indicus* (inquit) *habet solipedes, & cornu unum, sed singulare cornu gerit*. Et subdit: *Et hoc oryx monoceros sine vnicornis scilicet bisuoni*. Mox autem lib. 6. cap. 36. meminit onagri, id est asini syluestris, de quo, & M. Varro agit in secundo de re rustica, sed neuter cornuum facit, ut vel inde sit manifestum Onagrum siue animum syluestrem asino Indico monocerotū differre. Reperio tamen solū Philostratum, asinum vnicornem (sicut fortè non sine lapsu) onagrum nuncupare: Inquit enim *in uicinis Hypthasidi Indis finibus palatibus asinus syluestres deprete, cornuq; singulare unum mare gestat, & pugnare, conila: que palam ex hisce auctoribus itis sui generis animalia esse, asinum Indicum, asinum syluestrem, & orygen, quorum tamen nullum verus est monoceros siue vnicornis quem hic intelligimus. Oryx,*

h secundum nonnullos, & Pinium quoque ex capris est syluestribus Libycis, cornu fert ea duritia, colore nigro. Similiter vulgari significatu monoceros em nominat Plinius lib. 8. 20. & 22 boues Indicus vnicornes, & tricornes: ad eiq; insuper syluestres tauros esse atrocissimos, & capestribus maiores, dari item in India boues solipedes, & vnicornes: at que ita interpretari debemus Oppianum in libris de venatione, & Strabonem, dum aiunt in India reperiri equos & asinos vnicornes, nec oō, & Aelianū, cum ait in Aethiopia tauros esse, & vacas monocerotes. His auctoribus consentiunt alij, Plinio verò priuatim Solinus in suo polyhistorē: eosdemque sequitur Isidorus, & partim etiam Albertus, qui copiose admodum de animalibus scripsit, inter quæ, multa terrestria, multa item aquatilia recenset vnicornia: recenset, & serpentes vnicornes, bicornes, tricornes, & multicornes. A cornibus nouem accepit cerastes, serpens perquam maleficus, & pestilens. cornutum etiam dicunt ipsam aspidem, cenchrim item, & ammodicum. Recenset, & volatilia insecta vnicornia, & bicornia, quæ est illud quod ceruum volentem dicunt, quia cornua similiter ut cerui ramosa habet, quæ occulta quadam proprietate spasmo mederi ex viris fide dignissimis accepi, si tantum manu retineatur. Vides igitur vocabulum hoc monoceros siue vnicornis commune esse multis animalibus, ut equis, bobus, asinis, capris, belluis marinis, serpentibus, alijsque quibus

C singulare cornu est, sicut bicornis de bicornibus, tricornis de tricornibus dicitur. Quemadmodum verò in omni re illud quod in suo genere præstantius est, generis nomen sibi vendicat: ita etiam monocerotis siue vnicornis nomine propriè, & sigillatim apud auctores intelligitur animal quadrupes vnicornis quidem, & singulari cornu præditum, ceterum præ ceteris præstantissimum, cui inuicem nonnulli auctores melioris notæ æquiuocacione nominis decepti, facultates, quas huic monocerotū pro præ dicto debebant, modò equo, modò asino vnicornis, modò etiam rhinocerotū attribuerint. Quæ igitur deinceps dicuntur, de vero, & propriè dicto monocerotē siue vnicornis intelligi volo. Possit interim hic moueri dubitatio, cur non, & asinos Indicus, & equos vnicornis possint dici, haberi que veri, & genuini monocerotes, cum non solū Philostratus, sed, & Aelianus, qui diligenti summa se, & præ ceteris eximij iudicij scriptorem profiteretur, illis, non monocerotū: propriè dicta vires omnes adscribat aduersus venenum, morbosque deploratos, & incurabiles, ideoque Iudicij regulas ex illis sibi conficere pocula, auroque certis spatijs, exornare, & ex eis bibere solere. Huic quæ sito duplīciter responderi potest: primò est hoc vocabulo monocerotis animalia etiam indicentur animalia, ut ostensum est, non est propterea necesse, ut concedamus, omnia eiusdem esse prærogatiuæ, sed vnum eorum erit verus monoceros, alij supposititij, quibus tamen ab ignorantibus, aut à negotiatoribus eadem facultates perperam tribuuntur, id quod in multis etiam medicamentis euenit, & in quibusdam etiam cornuum frustis, quæ pro vnicornu ostenduntur, & magni admodum sunt, cum tamen eum verò, & legitimo vnicornu nihil habeant commune, ut suo post loco clariù demonstrabitur. Secundo responderi etiam poterit, non abhortere à vero, diuersas illas monocerotis species, ad vnam tantum pertinere. Aelianus a. alienis vtens verbis, facile decipi potuit, & modò similem equo, modò asino, modò ceruo eum describere, quod diuersa animalia esse crederet: quemadmodū, & nos synonyma sæpe fallunt, præsertim ea quæ à similitudine rerum imponuntur: verbi causa, cum monoceros nobis Italis dicatur Liocorno vel etiam Lionfante nomine vt apparet à Leone detorto, non desuere qui Leonis aliquod genus esse suspicauerunt. Quod autem Aelianus alijque monocerotem modò equi, modò asini, modò cerui nomine potuerint intelligere, vel inde licet colligere, quod, & Aristotelis, & aliorum testimonio constat, animal esse rarissimum, & quod rarissime capitur: id quod illi quoque asseuerant, qui nostro tempore Indiam perillustrarunt. Quod si autem diuersæ veri monocerotis darentur species, iam pluri-

ma etiam

Monoceros siue vnicornis quatuorli ceter accipia tur.
Onager.
Oryx.
Taurus syluestres.
Boues vnicornes.
Animalia vnicornia multa.
Ceruus vnicornis.
Asinus Indicus perperam vires capris venenariis ferit.
Monoceros perperam, & alijsque quibus qui veri monocerotes.

ma etiam darentur cornua, & eisdem plene essent principum thesauri. Vt igitur clarior euadat p
 hæc nostra oratio, nunc illud affirmabimus, et si unicornus vna & singularis sit tantum species, con-
 fusionem facile cuitari posse auctorum, qui alias equo, alias asino, alias ceruo assimilauerunt: cum
 notum sit, omne genus, obscurum licet sit, ex proprijs aliquando agnosci differentijs; quas de in-
 ceptis ex singulis qui de eo scripserunt, colligemus. & ex ijs exterisque quæ de unicorni prædita
 sunt, definiamus, quid reuera sit, ubi reperiat, quæ denique facultates, & prærogatiuæ ei ascri-
 bantur. (Hæc ferè opinio Gesneri est cuius nomen Baccius dissimulat. Mihi, inquit ille, recitatis
 Plinii, & Aeliani de monocerote verbis, omnino Plinius, & Aelianus vnâ eandemque bestiam
 descripsisse videntur, sed nec aliam Philes simia Aeliani. Quinetiam asinum siue onagrum Indi-
 cum, si non idem, inter vnicornia tamen animalia iam de scripto esauium proximum esse dixerim.
 Conueniunt sane præter cornu vtrique vnicum in media fronte, locus natalis India, equi magni-
 tudo, ungulæ solidæ, celeritas, vita solitaria, robur inexpugnabile, & quod confirmata ætate
 nulli capiuntur. Colore tantum differre videntur: cum asinus Indicus albus sit reliquo corpore,
 sed capite purpureo; monoceros felix, qui color etiam rhinoceroti à quibusdam tribuitur, sic, &
 cornu color non idem: monocerotus enim simpliciter nigrum Plinius tribuit; asino Indico Aelianus
 medium tantum nigrum, inferius album, superius puniceum: sed forsitan omnes isti colores in
 corpore pariter quam in cornibus spectantur, caput purpureum, media corporis pars nigra, po-
 strema alba. Philes quidem eorum totum nigrum esse scribit, excepto mucrone. Hæc Gesnerus.
 Plinius certe etiam separatim locis de asino Indico, & monocerote agit, inuicem tamen meo iudicio
 vel non distinguit, vel suo se proprio gladio iugulat; nobis enim alicubi auctor est, solum asinum
 indicum ex solipedis vnicornem esse, sed verba eius recitabo. *Cornigera ferè bisulca: Solida un-
 gula, & bicornis uallum; Vnicorne asinus tantum Indicus; unicornis bisulcus, arx. Talis asinus Indi-
 cum vni subpedam habet:* Et alibi rursus: *Cornu solipedum nulli, excepto asino Indico, qui vni ar-
 matæ est cornu.*) Tres igitur ex antiquis monocerotem describunt, Philes, Aelianus, & Plinius,
 Philes plenam nobis dedit descriptionem: (quæ talis est extraductione doctissimi Ioacchimi
 Cameracensis archiepiscopi Norimbergensis reipub.)

*Et vnicornis Iuua ferè sequita
 Harreda visu, calcium quibus feris
 struis imenda: scire si queis proceras
 Momederis, vix Paonis faders manus
 præfens leuaris vulueris periculum.
 Hæc insoleniter vertitis motans iugam,
 Longaque noxamque carum pergit:
 Quod frons castam sub ipso cubere
 Non est casum, nec more cornuum leae,
 Nec compari vndiquaque conflat germaine,
 Limaque ferri visunt mordacitas,
 Gyris in orbem conuolutum iugibus.*

Hæc itaque breuius ipsius animantis, eiusdemque cornu est descripto, cum qua alij quoque con-
 ueniunt, ac potissimum Aelianus (quid mirum, cum omnia sua ex Aeliano Philes transcribat, vnde
 etiam simia Aeliani passim nuncupatur, qui lib. 16. cap. 20. pulchram de eo huc tradit historiam,
 quam cum ad nostrum omnino faciat propositum, integram hic recensere non fuerit incongruum.

*Monoceros
 vbi habitat.*

Montes (inquit) esse dicunt in insimis regionibus India asperissimos, & ferè desertos: ubi qua apud eos
 belligeros sita sunt, feræ esse aiunt, ut oues, capræ, canes, boves, & per se, & sua sponte errare,
 ad omni cura præsertim excludunt. Earum quidem ferarum innumerabilitatem, infinitatemque, & hi-
 storici, & Indorum sapientes testantur: inter quos Brasimanes etiam numerandi, qui hoc idem sentiant.
 In ijs monocerotem, quem vocant Carizanon numerant, eumque magnitudine ad confirmata astatu
 quum accedere dicunt: subsq. præditum, & pilu fuluis esse: pedum bonitate, & totius corporis celeri-
 tate excellere, atq. similiter vti elephant: pedibus inarticulatis esse, apri caudam habere, inter super-
 cilia caru vno, eodemq. nigra, non leui quidem, sed versutus quasdam naturales habente, atque in a-
 cutissimum mucronem desinente ornatum existere, omniumque maximè animalium absomam vocem, &
 contentam emittere, & ad alias quidem vestras ad se accedentes mansuecere, cum vero gregalibus
 suis pugnet; neque modo vires inter se naturali quadam centensive dissidere, sed contra etiam fa-
 minas certare, pugnamque usque ad mortem viti: ingravescentiam, & reliqui corporis maximo robo-
 re præditus est, & cornu imprimè inexpugnabile armatur: deservissimas regiones persequitur, simul, &
 solitarius errat. Cuius tempore ad feminam mansueti manifesti, & pariter pascuntur. Cum hoc
 tempus transierit, & ventrem ferre feminam ceperit, rursus effugatur, & solus vagatur. Præsertim
 regi illius pulvis etiam innumerosos annos depariari eisdemque festis, & panegyricis diebus ad pugnam
 committit

A canis, et ceteris illudendum. Nam integre etatis, & perfecta nullum unquam quisquam meminit capere fuisse. Hæc itaque omnia Aelianus, cui adscriptus Plinius, & maiorem adhuc lucem addidit: lib. 8. cap. 1. Cum enim de admirandis Indiæ rebus, & de rhinocerotem, & de que boue, aliisque Indiæ animalibus unicornibus, & de axe præterea, cuius corium Libero patri erat sacrum, dixisset, subiungit: *Orses Indi venantur asperissimam feram monocerotem, reliqua corpore equo similem, capite cetero pedibus elephantis, cauda apro, mixtu graui. Duo cornu nigra media fronte cubitorum duos emittunt. Hæc feram in marezans capi.* Quo loco per Orseos meo iudicio intelligit Nyssos, quorum oppidum, plerisque Indiæ adscribitur: ait lib. 6. cap. 2. montemque Merum, Libero patri factum, vnde origo fibulæ (inquit) leuis femine editum. Coniicio id autem ex antiquissimo quodam numo, quem videre mihi contigit apud Pyrrhium Ligurum antiquitatum studiosissimum simul ac peritissimum, ducisque Ferrariensis antiquarium, in quo monoceros sine unicornis exprimitur, tali plane qualem iam diximus, figuræ: cornu cantharo Bacchi inserens, cum inscriptione, ΝΥΣΣΩΝ. Quo symbolo significabant se Bacchum colere, gloriarique tam pretiosi, rarique anirantis venatione, fueritque fortassis Alexandri Magni numus: Græca enim inscriptio est, isque solus Indiam superauit. Superato enim Dario Persarum Rege, tunc Orienti sita terriori, & ad Herculis vique columnas, quæ ultra Gangem sunt ad Nyssam oppidum peruenit, ibique Herculis, & Baccho solemniter litauit. Cuius verò post de bellatos populos, victoriarum suarum trophæa, arcus, altariaque, & pyramides erigere, quæta apud Ptolomæum legimus in montibus Riphæis fuisse, ad mare nem Caspium, & apud Sogdianos, & in India ad ripam Hipatis, Solinus, & nostri temporis scriptores, aras Alexandri nominant: ita quoque verisimile est, ad maiorem victoriarum suarum laudem, sanamque, numum illum, percussisse. Vicumque autem est, numus ipse figuram monocerotis, solumque natale verè, & pulcherrime expressit.

Orses Indiæ que.

Alex. Mag. Indiæ vicus

Testimonia recentiora de unicornem

Ceterum ne isthæc iudicia, memoriaque desituantur testimonio, utque nonnullæ quæ apud auctores occurrunt, controuersis decidantur iam descendemus ad magis modernos, & ad eas, qui occurrunt res de monocerotem scribunt. Aeneas Syluius Piccolominus; qui postmodum fuit Pius secundus Pont. f. x. Maximus, libro de Asia cap. 10. tradit auctoritate cuiusdam Nicolai Veneti, in extremis Asiæ partibus in quadam provincia nomine Macino inter montes Indiæ, & Cataium, vbi vulgo creditur habitare Sericos, reperiri animal capite porci, cauda bouis, lingua ari in fronte cornu, colore magnitudine elephantis, cum quo naturaliter dissidet, cornuque ibi haberi in maximo pretio aduersus venenum. Idem testatur M. Paulus Venetus, qui longo tempore Magnæ Chæm Tartarorum Imperatori inservit, cum sibi iter faciendum esset longissimè per Indiam anno circiter M. CCC. quamobrem vulgo magnè eius scripta, inter cetera memoria digna narrat: in regno Balsan, cuius incolæ omnino barbære sunt, reperiri unicornes, esse autem paulò minores elephantis, pilis bubali, pedibus elephantis, capite, apri, tanti ponderis, ut id semper habeat reclinatum, more porcorum in cæno morati gaudere; in media fronte cornu gestare vniui, et alium & nigrum, linguam habere spinosam, eaque ledere homines, & animalia: Ve verò modò dicam quod sentio, non ausum affirmare, nisi alioqui scriptores, fide dignos existimem, hunc hoc animal ab ipsis descriptum, reuera sit verus ac genuinus monoceros: recedunt enim à descriptione, quam iam ante præ vera accepimus. Nihil enim habet similitudinis, vel cum equo, vel cum ceruo, sed esto potius animal inuitatæ magnitudinis, neq. agilis est, & velox, sed piger porcus, & porcorum more volutabro, & cæno gaudet, quæ monocerotis naturæ aduersatur, differt & cornu colore, quod nuiam nigrum esse aiunt, quamobrem cum & asini ibi dentur, vaccæ item & tauri, capræque unicornes, hæc quoque unicornem sui generis esse, nec à ratione alienum esse existimo, in toto Oriente à monocerotem propriè, & per excellentiam dicta ceteras eas animantes similiter unicornes, accepto nomine indigere, quoslibetq. suam veram esse sibi persuadere.

An recentiora monoceros sint veri.

Monoceros Pauli Veneti que.

Quantum verò ad monocerotem Pauli Veneti, nemo puto vitio mihi verterit, si rhinocerotem esse iudicauero; non malè enim congruunt, quas ei ascribit, notæ, magnitudo videlicet ad elephantum accedens, deformitas, pigritia, & caput porci, quibus, ferè notis rhinocerotem antea delineauimus. Inter eos verò qui nostra ætate de monocerotem agunt. Aloysius Cadamastus navigationis suæ capite quinquagesimo scribit, in quadam noui orbis parte reperiri unicornes, capique viuos, ceterum cum de forma eorum nihil addat, nullumque de eis ferat iudicium, descriptionem mutusdimur à Ludouico Berthema Hispano, qui describens iter suum, quod fecit per Aethiopiæ, & mare Erythreum, animal hoc exactè describit, omnesque quas suo monocerotem veteres, notas tribuit. Mecha (inquit) quæ ciuitas est Arabiæ, portuque per totum Orientem nobilis septa habet, siue claoustra regia, in quibus unicornes gemini asseruantur, quos miraculi loco ostentant populo, nec ab res; res est miratu dignissima. Sunt autem huiusmodi. Alterum corum quem constat natu maiorem esse, pullo equino triginta menses nato haud ab similem crediderim. Prominet in fronte cornu vnicum, longitudine trium cubitorum. Longè natu minor est alter, ut

Monoceros à Seribus.

pate anniculus ac equino pullo simillimus: eius cornu quaterni palmi (quatuor palmorum, do-
drantes intelligo) longitudinem haud excedit. Coloris est id animal equi mulielini, caput cerui
instar: collo non oblongo, rarissimaque uba, ab altera parte solum dependentis. Tibias habet
tenuas, eisdemque graciles admodum, hunnuli modo. Ungulas anteriorum pedum bifidas ha-
bet, caprinos pedes sermè referentes. Tibiarum posteriorum pars exterior villosa est, pilisque plu-
rimi. Sane id animal ferum videtur, verum ferociam nescio qua comitate condidit. Eos unicornes
quispiam Sultano Mechæ dono dedit. Adacti sunt ex Aethiopia ab Aethiopum rege, ut co-
munere necessitudinem cum Sultano Mechæ praefecto coniunctissimè iniret. Haecenus ille, exa-
ctissimè quidem animal ipsum describens, eget tamen declaratione: binæ ternaue enim notæ cū
Plinio, & Aeliano non conveniunt. Præterit in primis colorem ipsius cornu, laevæque ne sit, an
asperum, an item amfractuolum, & spiris convolutum, vel non. Plerumque autem euenire solet,
ut nonnulla vel propter scribentis incuriam, vel propter rerum, quæ describuntur, imperitiã ferè
prætereantur, quæ omnino annotasse oportuisset. Quod autem ad versuras illas spirasque atti-
net, monendus est lector, ne simul etiam cauitates, ut in columnis quibusdam videmus, neces-
sario requiri existimet: Sufficit enim ut vestigia tantum earum appareant, qualia in genuinis cor-
nibus conspiciuntur, ab imo ad summum usque cornu simul cum spiris versurisque amarentia.

*Verfura si-
ue convolu-
tiones ut in
unicoribus in-
telligenda.*

*Color niger
unicoribus
ut intelligen-
dus.*

*Elephantis-
tibus unguis*

*Antiqui vni-
corni vero
videntur.*

*Scaligeri de
monocerotis
sententia.*

*Unicornibus
loci varii.*

*De genuinis
unicoribus
sententia.*

Minus verò ei condonandum est, quòd colorem cornu non expressit, præcipuè cum Philes, & Plin-
ius id nigrum esse dixerint. Atque hic rursus lectorem moneo, nigrum colorem non intelligi,
qualem in cornu rhinocerotis, & bubali ceruimus, exterum respectu ipsius substantiæ, quæ tota
candidat, intelligi itaque fuscum, qualis conspicietur in cornu cerui, etsi etiam vsu, & temporis du-
rurnitate rariùs ille splendor exterior perdat, & in castaneum ferè abeat, ut minus mirari de-
beat, si Solinus, alijque purpureum id esse dixerint. Differit præterea à cæteris in unguarum
descriptione: nam bifidas esse profiteretur more caprarum, cùm Plinius, & Aelianus integras esse
dicant, similesque elephantinis. Sed, & in hoc tueri potest, dicendo assimilationes dari pro exem-
plis, non autem quòd rotæ tales sint: quin minor adhuc proportio existit, si dixerimus pedes ha-
bere omnino elephantinis similes. si animal ipsum equum magnitudine non superat. Et licet et-
riam pedes elephantorum callosi sint, & rotundi, videntur tamen unguas habere nonnihil diuisas,
eaque in re à solipedis differit, eamque differentiam annotare voluit Barthema cum a quore pro-
portione, dū caprinis eis assimilaret unguis. Sed cur nos circa has differentias exercemus? Ec-
quæ datur alicuius rei, siue ea ex fossilibus sit, aut plantis, aut animalibus, descriptio, quæ non
apud diuersos, quæ eam describunt, variat? Equis item ille est, qui non aliquando decipitur, &
in ijs maximè, quæ nunquam vidit? Nunquam autem antiquis visum fuisse unicornem (qui de eo
scripserunt) sed ex aliorum narratione scribere, pro indubitato mihi persuadeo. Vnde natum est
quod quæ de hoc animali prædicantur, fabulosa ferè habeantur, & à nobis propter narrationis
diuersitatem, difficillimè inuicem conciliantur, quare summo iudicij cum iudicio à lectione exa-
minanda erunt. Si enim dixerimus ex propter aliquid fabulosum esse, quia diuersimodè de eo ab
authoribus scribitur, omnes etiam historias, etsi vero alioqui veriores, falsas etiam esse conceden-
dum foret, quandoquidem & in eorum enarratione non semel variant historici. Sufficit enim, ut
quæ dicuntur, conueniant in ijs, quæ sunt maioris momenti, magisque essentialia. (Julius Scali-
ger quoque Vartomani incuriam tacitè modestèque tangit exercitatione CCV. Cardanum exa-
gitans qui imprudenter rhinocerotem cum monocerote confuderat. Nequeo tibi, Cardane (in-
quit) opitulari, qui monocerota sub rhinocerotis nomine pinxisti, quum duæ sint bellæ longè
diuersissimæ. Rhinocerotis eius picturam vidimus, cuius cadauer ejectum est in Tyrthenum lit-
tus. Capite suo, tergore munitus scutulato. Cornu gemino, altero pusillo in fronte, altero in
nare robustissimo, quo audacissimè pugnat, ac vincit elephantum. Ut iam desinant nugari Gram-
matici de gemino cornu apud Martialem. Monocerotis autem figuram ex Vartomani facerissima
narratione huc scribemus. Unicornibus equi magnitudo: Crura, pedes, caput, cerui, pili color
balius. Equi tuba, rarior, breuior. Cæterum villosa. Cornu vnum integrum Nicæ vidimus: alia a-
libi: subfuluum vnum, vnum, subluteam, accedens maximè ad buxum; vnum sub puniceum.
Etiam habemus frastium candidum. Negat Vartomanus ferocem esse: contra quam ab alijs vulgò
acceperamus. Tamen si cæteram quoque historiam animaduertas à multorum narrationibus di-
scere pariterem. Sed Vartomano, viro optimo, qui sese duos vidisse scribit, habenda fides est. Qui-
dam recentiorum, qui alienis operis suis interpolant merces, orygem atque monocerotem eundem
esse arbitrati sunt. Credo quod legerent, *ὄρυξ μερκεῖρα*. Cæterum hoc eius epitheton est. At
hinc nostris, de quo agimus, nomen proprium. An sit Asia Indica, in Aristotelis commenta-
rijs est à nobis explicatum. Idem maiorem cum flagitio cum Gazella orygem confundere. Etsi
igitur qui de preciosissimo hoc cornu scripserunt, non omnino inuicem consentiant, nihilominus
meo iudicio nunquam tanta eius exitus notitia, quam hæc nostro tempore, quo videlicet diligenti-
mulo-
mulo-

multorum navigatione in Indiam multarum etiam aliarum rerum cognitio dete&ta est. Vixque videas in hac nostra Italia principem, ve alios taceam, qui non vel integrum, vel truncum saltem possideat. Nec dubitandum quoque, quin iam breui & ipsum animal, et si in locis de gart desertis & inuis, simus cognoscitur, ideoque pro vero asseremus reuera istiusmodi cornu haberi apud nos posse, si consideremus tot pretiosissima cornua, quae nunc in principum thesauris asseruatur; de quibus tamen ex allatis antea distinctionibus ferendum est iudicium, praecipue de fragmetis, necnon & de integris, quorum naturalis immutata forma est. Illud itaque in primis quod in templo D. Dionysij Parisijs ostenditur, plane genuinum est, & omnibus notis. quae ab Aeliano, Plinio, & Ludouico Barthema recitantur, ad simillimam responder. Asperum enim est, vergit in nigredinem more ceruini, (alii album esse dicunt) longum est quinque aut sex vlnas, rectum, versus spirisue ad summum vsque conuolutum. Similia ei sunt, quae ostenduntur Metis, & Argentinae in Germania, item quod apud Polonorum Regem est, crassitudine insigni. Argentineose quidam Germanas, qui id se manibus suis contractisse asserit, hominis tradit esse altitudine, crassitie quanta manu vna circumdari queat, solidum, abique vlla rima, si exiguas illas strias excipias, quae magnam ei vndique venustatem conciliant, tanti ponderis, ut mireris, quomodo ab ipso animali ferri queat, odoris omnis expert, colore eboris, quod vetulitate iam ad flavum declinauit. Quae si ita se habent, ne tantillum dubito, quin & hoc sit genuinum, & omni ex parte verum vnicornu, & ad hoc cetera esse conferenda, & examinanda. Illa vero quae sunt Venetijs in thesauro D. Marci, et si superioribus alijs non sint ab similibus, olim tamen laxigata sunt, detractaque est exterior illa quae ab Aeliano, alijsque memoratur, cuticula, vt sic dicam, aspera cum suis spiris. Scribunt quidam Germani circa annum salutis 1500. in margine Arulae fluminis Heluetiae iuxta Brugam oppidum, repertum fuisse cornu, idque monocerotis esse ab illis creditum, quod sane mihi minime videtur, nam vt notat illas taceamus, quas a vero cornu differentes habet, albu enim esse inquit. sed in superficie subnauum, duos longu cubitos, nullisque spirarum versus, odoratum tum alias,

*Vnicornu
Parisense
genuinum.*

tum accensum instar moschi ferè, cum natuum cornu odoris, saporisque sit expert: nisi dicamus, & hoc cornu ita mangonizatum aliquando fuisse. Ceterum imaginari omnino non possum, qui fieri potuerit, vt res tam pretiosa eo in flumine, reperiretur, cum Indiam id animal mittere certo certius sit, a qua plurimis caelis Heluetia distat: Si in litore marino id fuisset inuentum, iudicare non erubescerem marinae cuiusdam feræ esse. Minus etiam affirmauerim, quod tradit Albertus Magn. vidisse se vnicornu crassitudine sesquidod: antu, longitudine vero decem pedum, sine spiris, cetera ceruino simile. Tanquam enim longitudinis, & crassitie ei cornu, caputque quod id ferre debet, ad animal pertinere videbuntur, quod magna molis nauem aliquam adæquet, tantum abest, vt elephanti assimilari possit, tantoque minus equo, aut ceruo, quorum ferè magnitudo vero monoceroti tribuitur.

*Vnicornu
in Arula flu
uio repertu.*

Crediderim itaque illud cornu monstri potius cuiusdam marini fuisse, qualibus Oceanus ille Germanicus abundare solet, qualia etiam nonnunquam in nostris maribus, et si multo minoribus apparent; authoremque habeo Paulum Diaconum: epos: e D. Gregorij Papæ per Tybetim, qui cum ex inundabat, balenam immensa molis per totam vrberem repidante populo enataisse, tandemque extinctam spectaculo omnibus fuisse, cuius hodieq. costa in Ecclesia B. Virg. cui a Populo nomen est, cuius summa est admirationi, longa pedes decem, crassa quantum longitududo requirit. Ex istiusmodi itaque ossibus diuersa a fraudolentis, lucriq. auidis hominibus confici verisimile est, & nonnunquam etiam quaedam ad cornuum similitudinem, quae postmodum ab ignaro vulgo pro vnicornibus accipiuntur: Poculumque illud quod superioribus diebus Magno Hetruriae Ducu Cosimo donabat D. Aluarius Mendecius Lusitanus, acceptum a Narsingæ rege, non est meo iudicio (dictum hoc esto cum bona illorum venia) ex cornu monocerotis, neque is quoque id ausus fuit affirmare.

*Vnicornu
ab Albertu
memora in
ura esse ge
nuinum.*

*Balena in
Tyberi Ro
mana vis.*

*Vnicornu
suppositiuu*

sed potius ex eorum animaliu cornu, quae modo ex Paulo Veneto describebamus, & in Basina, & Macino Tartariz regionibus reperiri diximus, magnitudine ferè elephantis, nigra & immunda, cornu in media fronte nigro, quo ibi tanquam vtro, ac genuino vnicornu vtuntur, vt aiunt, aduersus venena. Poculi enim illius diametrum erat quantum vix vtraque manus ambire posset: color illi liuidus, plumbeusue & obscurus maculam habebat in fundo atram, erat laue: minusque quàm alia cornua densum: spurium autem esse dici manifestissimè, etiam id cum veri, & genuini, conferrem truncu cuius videndi copiam faciebat idem Serenissimus Dux. Cur modo hunc truncum genuini vnicornu esse mihi persuaderem, impellebant nota, quae omnes habebat cum ijs communes, quae a Solino, & Aeliano enumerantur. Erat enim substantia densa, & solida, vniiforme, album, quibusdam spiris conuolutu ab imo ad summum, vt videbatur vsque, crassitudine mali Aurantij, vt ex medio ipso cornu exemptu esse sit suspicandum, quare & exigua quoque habet cavitatem, qualem in omni genuino vnicornu esse iudico. Vidi & alium truncu in Varicano inter alia, quae ibi asseruntur, rariora; necnon & aliu apud Illustriss. Cardinalem Tridentinum. Vterque crassiusculus est bu-

*Vnicornu
genuini tra
cus ubi.*

bali

bali ferme instat, foris ruelis colore pallido, striatur, substantia densa, & equali. Sunt enim cor. Et nu ipsius exordia. Hisce deniq. respondere pretiosissimum illud pocium, Jubaris. & Reverendiss. Cardinalis Alexandrini donatum à Lusitanie rege, quod vel ex solo intuitu ingenuitatem pre se fert, confectumque apparet ex cornu splendidissimo, & adinstar eboris lauricoloris est ex albo pallescens, largum, quantum bini anteriores digiti viriusque manus circumdare possunt. Audio, & alia celebrari partim frustra, partim & integra, atq. prae ceteris illud quod in altissimo Sereniss. Martur Ducis speca asseratur: (Huius, sicut & quod in thesauro Regis Poloniz conservatur, iconem dabo in hoc capite.) Aliamque vinctum Florentiz apud Robertum Ricium, que tamen brevitatis causa in descripta relinquo, & sustinet dixisse, omnia que reperiantur genuina superioribus esse assimilima, licueritque ex hacenus dictis affirmare, quale animal sit non auctores, & que eius sit natura, eiusque carnis, & ex distinctionibus allatis iudicari poterit, que genuina, & principibus digna, que que ficticia sint habenda. Nunc ergo de vitibus, & singularibus eorum proprietatibus dicetur deinceps in tertia operis parte.

TERTIA

PARS.

*De facultatibus vnicor-
norum.*

*Cur quan-
dam falsa
a bonis au-
thoribus re-
ferantur.*

*Virtutes su-
perstitiosae.*

*Galeni quid
in Dioscor.
non adu-
erit.*

*Fulera fa-
cultatum in
omnibus re-
bus.*

*De quibus
facultatibus
in iudica-
re licet.*

Superest modò ut dicamus de facultatibus, & occultis vnicornu proprietatibus, de quibus multa referuntur, partim vera, & principibus innixa naturalibus, partim etiam falsa, & fabulosa, ita tamen ipsi immixta historiae, ut etiam si omnes excedant fidelimites, non solum res vera passim habentur, sed etiam velut maxima quaedam arcana, quemadmodum etiam in alijs rebus, quibus in medicina videntur, euenire non semel assolet. Nam cum prius duobus experimentis colligerentur rerum virtutes ac facultates a vulgo maxima ex parte, veris que ut sic, ubi tutius valet iudicium, falsa amigerentur, coacti fuerit viri docti etiam nonnulla ex ijs inuicem permixta memoriz prodere, lectionisque iudicio submittere. Quomodo naturam legimus, helleborum ingenium auerere, amentes sanare, senes ad iuuentutem reducere, lapide mazarini, & Armenum senectutem renouari, vitamque facere beatam: scillam pro foribus suspensam maleficiis arceri, lapidem bezarricum, dummodo attingatur, omne genus veneni pellere, alijsque pretiosis lapillis nihil non admirandum promitti, si à nobis tantum ferantur, fortunatos scilicet nos reddere, benignos, apud alios gratiosos, diuites victoriarum compotes, & quod alibi amplius est, prestare ne ab alijs videamus: sive ut vulgò loquitur, inuisibiles nos efficere, similiaque alia de ijs promittuntur, ut apud Plinium, & Solinum non semel est legere, & aliquoties etiam apud Dioscoridem: addo ut Galenus, qui post vixit, scripturus de simplicium medicamentorum facultatibus, coactus fuerit in multos animaduertere.

Alios enim proximitas arguit, alios quod veris falsa permiscuerint, & inter ceteros in Pamphili præcipue fuit innotuit, quod inter facultates plantarum, incantamenta, ventriculorum, & similes amiles superstitiones alias immiscuisset, quibus postmodum ignarum, iudicioque careris vulgus fide præstat, & tanquam miracula quaedam recense, ut interim taceam, a quibusdam in malam partem vsurpari. Et quarum Dioscoridem laudaret, quod præ ceteris veriora scriberet, in eo tamè quaedam quoque censura indigere aduertit, nec desunt etiam nostro ævo viri iudicio præpollentes, qui in omnibus medicamentis cum simplicibus, cum compositis facultatis examine diligenter indigere contendunt. Multa enim venies decipiunt, unde postmodum ceteris nulla fides adhibetur. Cuius itaq. de omnibus medicamentis semper aliquid superstitionis sit scriptum distat. Quid autem si idem nostro vnicornu euenit, quod hucusque præter vulgus, & tempus quo paulatim tenebris involuuntur omnia, etiam si alijs luce clariora, alium censorum non habuit. De hoc autem præ ceteris fabulosa, fingentiaque tradi potuerit, quandoquidem rarum semper fuit, & in summo pretio, & ab omnibus expetitur, ac desideratum: istiusmodi enim pretiosis rebus, ut carius vendantur, nonnulla plerumque admiratione digna attingi solent. Declaratur igitur rei ipsius veritatem, omnes simul facultates examinabimus, manifestissimasque quaedam distinctiones asseremus, quibus veræ proprietates istiusmodi, quo de agitur, cornu aperientur, & quomodo tot eius encomia, & prærogatiue, admiranda que vires suas interpretandæ, enucleabimus. Nulli itaque dubium est, quin operationes facultatesque omnium rerum nitantur, oriaturque à sua forma, cuius sedes, ut ita dicamus, in medio est, sive centro earum, & ab illa etiam differentie formales dimanant, illius videlicet ministræ quodammodo, est interim aliæ alijs sunt interiores, ceteroque propinquiores, & quædam etiam ad qualitates elementorum, & ad accidentia exteriora usque se extendant, adeo ut omnium operationum, que dantur in quacumque re, aliæ vepose nobiliores, & secretiores, immediatè dependant ab ipsa forma tanquam primo agente, & regina omnium operationum, alia ab eius differentijs, que eò sunt quoque nobiliores, quo principio suo sunt viciniore: alia denique dimanant à qualitatibus elementorum, suntque manifestæ, ut calidum, humidum, frigidum, & liccum, quas in omnibus mistis est latentis. De hisce autem facultatibus, que à qualitatibus elementorum procedunt immediatè, ratio iudicium ferri potest: largitio tamen doctrinaque eas nostra assequi possumus, quia sensibus nostris manifestæ sunt. Omne enim calidum aprum esse constat

A constat callescere, frigidum refrigerare, siccum siccare, humidum humescere. & per consequens, prout quatuor istæ qualitates inuicem miscentur, operari secundum diuersa, quæ inde oriuntur, temperamenta: Sed cum intellectus noster scrutatur eas, quæ dependent à differentijs internis, non paucis obruitur difficultatibus: quo enim magis recedunt à sensibus nostris, qui velut manu intellectum ducant ad scientias, propiusque contrà ad principia formarum accedunt, & nobis operationes, & causæ earum redduntur obscuriores adeò vt illæ quæ immediatè ab intima forma dimanant, planè nobis sint intognitæ, vt inde occultarum facultatum nomenclaturam sibi vendicant, nec alia nobis ratione innotescant, quàm quatenus nos ad eas ducit experientia. Nullam siquidem rationem dari nouimus, verbi gratia, cur magnes trahit ferrum, nisi quia talis ei inest natura, facultasque formalis, & intrinseca. Sicuti modò in manifestis qualitatibus, vt ipse sensibus expositis, nemo decipitur, ita contrà ab occultis huiusmodi proprietatibus omnes serè dimanant superstitiones ac figmenta. Cuiuscumque enim rei facultatem, dummodo non excedant limites ipsorum sensuum, vel quilibet experimenti adiumento, causam inuestigare potest, videlicet calidane sit, an frigida, humida, an sicca, sed perferuando ulterius, iam intellectus suo paulatim destituitur duce, illiusque more qui per tenebras actum viam sibi parat, necessario cogitur vti coniecturis, vt eas assequatur: quibus modò si viri vtrantur eruditi, iudicioque vigentes, nonnunquam ad intimas vsque rerum nouitias penetrant: sed quia longe maior copia est, qui ob iudicij sulimbecillitatem, varijs figmentis veritatem obnubilant, sit vt in immensas confusiones incidamus, adeò vt etiam docti magnique iudicij viri, multis fabulis sepe fidem adhibere cogantur, (quia alijs occultis proprietatibus ita innixta sunt, vt distinguere inuicem nequeant,) vel hinc omnes inficiari: id quod in hoc nostro euenit vnicornu, de quo nimis variæ ac diuersæ enumerantur virtutes, partim inter occultas referendæ proprietates, partim planè manifestæ, partim item morales, partim denique omnino superstitionis: quas omnes inuicem discernere nouisse plurimum refert.

Virtutes & proprietates occultæ.

Coniectura vnicornu adferunt quid possit.

Ostendimus itaque priuim, vnde euenit, cur tot tantaque de huius cornu viribus prædicentur, mox facultates veras rationibus corroborabimus, & tandem alias etiam enarrabimus, quæ veræne sint an falsæ, nec affirmabimus, nec inuestigabimus, sed qualiter ab alijs referuntur, quodammodo repetemus. Proprietates igitur vnicornu singulares, præ cæteris excellentes esse, inde in primis constat, quòd à mundi ipsius penè exordio Chaldæi, & mox Hebræi eius mentionem fecerint, venustissimas inde allegorias desumentes: inter quas tria reperio præcipua significata, fortitudinem, æquitatem, & exaltationem. Omnes autem quas ex sacris literis recitauimus auctoritates, fortitudinis, & ferocitatis huius animantis symbola quædam indicat, nominatim ex Psalmist. 21. Vbi dicitur, *Silua me Domine ab ore Leonis, & à cornibus vnicornu humiliatam meam*: Et Ezech. 34. Vbi loquitur de ira Dei aduersus Idumæos & Assyrios populi sui persecutores: *Vnicornes cum eis, & tauri cum potentibus*. Et Job 39. indicantis animal esse indomitum, & ferociens: *Nunquid voluerit hincetera seruire tibi, aut inuocabitur ad gregem tuum, an alligabis rhinocerotæ sa mandum?* Acquitatem, & integritatem indicabant Moyses, vigesimo octauo, Deuteronom. cum tribu benediceret, iam iam interituro. *Sicut primogenitum tauri pulchritudo eius, & quasi cornua manuceotæ cornua eius*. Exaltatio autem, & prærogatiua significatur Psalmist. nonagesimo primo. *Exaltabitur sicut cornu vnicornu cornu meum*: Et vigesima octaua. *Dilexerunt Dominus quemadmodum filium vnicornu*. Et septuagesimo septimo. *Adificauit sicut vnicornu sanctuarium suum in terra*. Iuxta huiusmodi significata intelliguntur etiam nonnulla emblemata symbolaque, quæ, & ipsa singularem aliquam proprietatem vnicornu indicant: inter quæ illud præcipuum simul, & antiquissimum, quo ipsum animal in gremio virginis alicuius depingitur, & continentis castitatisque typus habetur. Etenim teste Plinio vitum capi nequit, & vt alij referunt, nisi virginis alicuius auxilio capitur, cui naturæ quodam ductu sese submittere, in gremium eius sese dimittit, moxque ibi quiescens dormitansque à venatoribus capitur. Author est huius historis Albertus Magnus, ex Isidoro ni fallor, qui libro duodecimo Erymol. cap. vndecimo tradita lem vnicornu naturam esse à multis pro iurato affirmari, reueraque haud alio modo capi, domarique dum tenera adhuc est ætas. Verantamen falsa omnino istiusmodi de castitate eius allegoria est, & historia ipsa à verò adhorret: naturæque ipsiusmet animantis aduersatur. Nam vt Aelianus testatur, famelias suas odit, & nisi coactis tempore mansuetè ad eas accedit, & gregalis sit; & mox rursus, cum ventrem illæ ferre experire, efferatur, & solitarius obuagatur: per desertis, & inuisa hominibus loca. Rectè itaque, & significantius istiusmodi emblemata significabitur vis amoris, nam quemadmodum hæc fera sua natura asperrima, & à feminarum consortio abhorrens, sine se tandem ab illo vinci ac domari, sic multò minus nos resistere ei posse, qui, & decoru superbiu depressit, & Herculis in primis ferociam leniuit, rigiditatem demulsi Xenocratis.

Moralia de vnicornu.

Fortitudinis typus.

Acquitatis integritatis Exaltationis Emblemata.

De castitate falsa di.

Vis amoris typus.

Numisma & sapientiam contaminat Salomonis: Numisma etiam Nisorum, cuius supra queque meminimus, pulcherrimi emblematis significationem habet. In eo unicornis qualis a Plinio describitur, inclinans caput, cornua cantharum Liberi patris inferit: inscriptum ei N I X E T A N. Indicant namque gloriari se istiusmodi feram, quæ toto terrarum orbe ob cornu sui contra venena præstantiam celebratur, solos possidere, suæque regionis proprium esse, & fortassis Bacchum deum corum tutelarem vinum eo consecrasset. Ut autem ad nostra tempora descendamus, aliquot Pontifices nominatim Clemens VII. & Paulus III. unicornem usurparunt in suis symbolis, indicaturi exaltationem, fortitudinem, iustitiam, aliasque virtutes suas confirmiles. Similiter emblemata antiquissimæ ac nobilissimæ Criuellorum Mediolanensium familiæ, quam primò illustravit Cælestinus Papa III. & nostro tempore Illustrissimus Cardinalis Criuellus, ab huius quoque feræ natura ac virtute acceptum est. Eam enimpingebant hoc addito lemma- te Gallico, quia à Gallorum Rege id acceperant. P O V R S A V V E R L E A V T E. Eo namque modo, & ingenij sui vires, & integritatem erga regem suum indicabant. Manifestor verò significatio fuit emblematis Bartholomæi Aluiani, quod à Iouio celebratur inter emblemata aliorum clarorum virorum. Pingebat hic unicornem cornu suum in iuuulum quendam aquarum immergentem, cum verbis, V E N E N A P E L L O. Pinxit denique, & Sambucus hoc animal inter alia emblemata, cum elemate P R E T I O S V M Q V O D V T I L E. Vbi indicatur, ea quæ vitæ nostræ præcipue conducunt, & viros etiam ingenio, & doctrina præstantes, maximis cobonestandos esse præmijs. Tam ex allatis itaque problematibus, quam ex communi hominum consensu licebit affirmare, immensas esse unicornis facultates, sicuti nunc deinceps clarius etiam demonstrabimus. Proprietatum eius igitur natura- lium, alias vulgares esse, & à manifestis qualitatibus dimanare, (quales sunt quæ vim habent siccandi, astringendi, similesque alias,) alias occultas, nemo equidem dubitat. Est autem cornu huius animantis, sicuti antea ex Phile potissimum ostendi, & sicuti etiam ex fragmentis, poculisque quæ videre mihi licuit, conijcere potui, ebori, & colore, & substantia non ab simile, foris nimirum pallefcens, coloreque ferè baxeo, solidum, densum ponderosum, qualia ferè etiam sunt aliorum animalium cornua, quare, & horum more limari potest, atque radi, odoris saporisque omnis expertus. Vis ei moderatè desiccans, & astringens, vnde multa, omnia nempe quæ cornu ceruinum, præstare potest, quæ que ebur. Duo tamen circa vsum sunt annoranda non parui ponderis, primò quòd nullum ex antiquis sit reperire, nec classicum alium auctorem, qui id vel simpliciter, vel vltum, vel in puluere propinavit, aut propinari dixerit. Sed hoc ideo factum quia genuini semper perexigua fuit uotitia, & ad manifestas illas facultates, satis erat ebur, & cornu ceruinum, quorum vbiuis copia est. Cùm verò prærogatiua illa unicornu dependet à proprietatibus occultis, quæ postmodum, ut historix testantur, in eo diuersis hominum experimentis, obseruatae sunt, pretiumque eius adauxerunt, non pauci capta inde occasione non sine grandi lucro id adulterare studuerunt; fragmenta alterius cornu vitæ pro eo ignaris emptoribus obtrudentes, & ne fraus faciliusque detegeretur, multa de facultatibus eius aduersus vermes, & venena affingentes. Subitque mirari, cur multi nostri seculi, qui tamen simplicium aliàs cognitionem non parum illustrarunt, hunc fucum non solum non detexerint, sed & vsum istiusmodi suppositorum fragmentorum aduersus venena febresque malignas conce- ferint, cùm alioqui, si paulò diligentius examinentur, vel quilibet videat fragmenta esse eboris, aut aliorum etiam ossium vltorum, ferè fortassis cuiusdam marinæ, (Vide supra quæ ex Bel- lonio, & Parzo, scripsimus,) aut etiam petreæ fossilis. Vidiego maxillam feræ cuiusdam gran- dissimi ad viginti ferè vnas è terra loco glareoso erutam, quæ fortè per aliquot centenos annos ibi sepulta iacuerat, tota namque, exceptis dentibus iam erat facta lapidea, quæ postmodum, ut audio, pro unicornu usurpata fuit, priuatim autem contra vermes; erat enim sapore exic- H. cante, & astringente, & in aqua ebulliebat. Audio, & lapidem quendam ab agyrtis, cir- cumforaneis pro unicornu venditari, id quod, & Brasauolus, in examine suo simplicium aduertit, dum ait, omnes penè pharmacopœos lapidem loco unicornu vendere: idque, & ego testari possum ex fide aliquot almar huius Urbis dignissimis ciuibus, qui affirmant erui istiusmodi lapides non vno loco, nominatim verò in Calabria, indeque à circumforaneis ad alia loca deportari, proque unicornu omnibus obtudi: emptores autem faciliè decipi, quoniam lapis ipse ossibus vitæ est vndiquaque simillimus, squammatim compactus, siccus, a- que inanius, bullas excitans, quod euidentissimum, & infallibile sinceritatis unicornu si- gnum esse vulgus vbiique credit. Et quamuis modò istiusmodi frustra, siue lapidum siue ossium vltorum, usurpari possint, vbi opus est exsiccatione, astringentiaque, ut aduersus lum- bricos, mare cornu cerui vlti, eborisque, & spodij, non propterea unicornu esse dici possunt, quòd hoc non propter manifestas sed propter occultas tantum facultates proprietate sue vsur- pari

A pari affeet, idque modò per se, modò alijs simplicibus immixtum, quæ communiter contra venena, & in febribus mali moris exhibentur, ut bolus Armenus, terra sigillata, fragmenta lapidum pretiosorum, lapis lazuli, coruæ ceruæ, corallum, & id genus alexiteria aliæ, de quorum facultatibus non alia ratio assignari potest, quàm quòd tales esse experientia vsusque ostenderit, nisi, & eruditis quibusdam coniecturis easdem æquamus. Cui enim rarissime reperitur istiusmodi fœra, & nisi summo cum labore, singulares imprimis, sublimesque eius cornu vires incise conijcimus, quoniam natura istiusmodi præteriosissimas gignendis parcissima potius, quàm copiosa esse solet, id quod metallorum præstantissimorum, lapidumque pretiosorum exemplo omnibus nobilissimum existit: non quæ admodum principes, peritique oceanum: thesauros suos occultant, resque suas pretiosiores sepius clausis, & abduunt, alijsque locis secretioribus, ita, & illa aurum, argentum, lapidesque pretiosos terra altissimis visceribus, margaritas in mo maris abscondit, nonnulla etiam, ut, & monocerotem in locis dedit desertis, adituque asperissimis. Iam, & ex substantia de proprietatibus aliquid conijci potest: quæ si in gemmis margaritisque exanimetur, apparebit in mentione eorum exuperare formam, materiam contra inesse parum quidem, sed quantulacumque illa est, puram esse, & splendidam, stellarumque naturam non ab similem, ut vel ideo exilibus planè viribus præditas esse nemo audeat iniiciari, immo verò eruditi asserunt æquè operari parus quantitate, quàm si magna vsurpatur, nonnullas applicatas tantum, non aliter quam magnes ferrum, arsenic, venenum, & quodcumque aliud naturæ nostræ inimicum ad se allicere. Fitque præterea coniectura virium istiusmodi ex signis exterioribus, densitate, lævitate, odore, sapore, & colore. Densissimum autem est hoc cornu, & si quod aliud ponderosum, album, purum, vni forme, & in quolibet vnicornu vnicum. Admiranda insuper est ea vis (ut doctissimè differit Auicenna in libello de viribus cordis) quæ calcatur cum ipsa non sit calida, quæque refrigerat, cum ipsa non sit frigida, & quæ ea præstat, ad quæ naturaliter valet, nullo adiuta artificio, non videlicet vsu, non lota, aut alio modo præparata, ut in cornu ceruæ fieri solet, adeo ut cum Aeliano, & Philostrato exteri quoque authores in eo conueniant, antiquos illos Indiarum reges, apud quos primum hoc cornu innotuit, ex eo pocula sibi fabricasse, exque ijs bibisse, quòd aduersus vniuersum venenum, quoddam vel iur antidotum præstantissimum esse nosset, præsentique remedium aduersus ebrietatem, spasmodum, epilepsiam, aliosque morbos incurabiles, quales nunc sunt febres malignæ. (fieri potest reges illos vulgo persuasisse, quod ob allatas à Baccio rationes ex ijs cornibus biberent, ut sic minus veneno e medio tollerentur, cui aliàs quàm maximè sine expositi, non aliam tamen ob causam, quàm cur nos ex vitro, bibisse arbitror. Ex cornibus enim pocula conicere antiquissimè esse inuenio. Athenæus lib. 11. tradit antiquos ex cornibus bouillis bibere solitos fuisse, & idcirco Dionysium (hanc apud Indos cultum fuisse ipse etiam Baccius præteritur in explicatione numismatis Nysæorum) utpatitur cornutum fingi, & Taurum à pluribus nuncupari, & ταυρομορφον idest, taurina facie conspici in Gyziæ. Eiusdem moris ex cornibus bibendi, id quoque est indicio, quod, & vinum aqua miscere ερασημ dicatur, & vas ipsum, in quo mixtum huiusmodi fiebat, ερασημ appelletur ἀπὸ τῆς ερασε, quasi ερασημ ἀπὸ τῆς ερασε ὑγρῆς τὸ ποῖον, idest quòd potus in cornu infundatur. Hinc Ambrosius quoque, ερασημ, inquit, in medio vini plenum. Adde Athenæus ibidem, nostris quoque temporibus cornuum apparatus cernitur, quæ rhyra nonnulli appellant. Præfert etiam exempla Centaurorum, Thraum, Paphlagonum, Perhæborum, Philippi Regis Macedonum, regum Pœoniæ, qui ex cornibus, quorum labra nonnunquam, vel auro vel argento operiebant, bibere consueverunt. Athenienses autem argentea cornua facientes ex ijs uidebant. Poetæ præterea multi antiquos inducunt ex cornibus bibentes. Acilianus auctor est Ptolomæo secundo cornu bibulum ex India allatum, quòd tres amphoras caperet. Quidam autem cornua aurea vsurpabant, alij osculum poculi aureum vel argenteum faciebant. Præterea autem boues educere, qui cornua essent tantæ magnitudinis, ut capere possint tres, aut quatuor choas, & idcirco ex ijs facere pocula, quorum labra auro, argenteo circundabant Athenæo teste. Samogithas vrorum cornibus propoculis uti, testis est Sigismundus Baro in commento rerum Moscovitarum. Hieronymus Mercurialis libri primi de gymnasticis cap. 11. antiquissimum triclinium marmoreum depingit, in quo accumbentium vnus ex istiusmodi cornu poculo bibit, indeque vetustissimum illum lapidem esse arguit. Vidit eum Parisi in ædibus Rhamnusiensis, post curiam vrbis præfecti, in vico Patriarchæ, ad Diui Petri. Audioque, & inferiori Germania: ubi more Græcorum conuiuia parus poculis inchoant, magnis verò claudunt, cum ex potu incaluerit, inter alia maiora pocula bubulæ quoque cornua vsurpare, quòd cum pede (ut sic dicam) carcant, bibentes ex eo per se exsiccare cogantur. Testatur, & Ioann. Gulielmus Stræckius libro tertio antiquitatum conuiuialium hodiè (apud superiores scilicet Germanos) licet rariorem eorum vsum esse, seseque vidisse huiusmodi cornu bouinum ingens, cuius labrum

Coniectura
dilig. de qui
rib. occultis.

Pretiositas na.
t. occul-
cent.

Gemmae omni
naturæ.

Vires que
preparatis
admiranda.

Curres ex
unicornu bi
beres.

Ex cornu bi
beris mor au
tissimus
est.

Rhyra que

Boues p. geny

Triclinium
antiqui.

argento erat abductum: conueniensque profectò esse cornuperis illis Esæchi municipijs, huiusmodi poculi genus. Non me læset interim multos viros doctissimos, ut Mercurialem lib. 1. Lecti. Var. & Ioan. Languum in epistolis medicinalibus epist. 39. opinari, veteres cornis poculis vsos, quòd ea salubriora crederent, quam tamen sententiam non alio quam Aeliani, & Philostrati testimonio astruunt. Sed & veterum medicorum instrumenta fuerunt corna. Cornibus enim liquores mensurabant, cornibus in scarificatione pro cucurbitulis modò ex aurichalco, vel etiam vitro conditis, utebantur, cornibus clystera administrabant, teste Galeno lib. 1. & 2. de cõpõsit. medicam. & lib. 13. Meth.) Hisce historijs accedit medicorum experimentum, qui eo, cum se offert occasio, feliciter vtuntur. Taceo interim multorum nomina, quia hoc in singulis desiderabam; ut rationem quare vteretur, reddidissent. Fere autem omnes qui de venenis scribunt, & febribus pestilentibus, vsus eius commendant, & approbant, atque inter alios doctissimus Marsilius Ficinus de eo agi primum in libro de vita cælitus comparanda, vbi vires ei attribuit planè abditas, & cælestes, quas post rursus astruit ex communis medicorum experimento in libro de antidotis aduersus pestem. Approbat id etiam Brasauolus, nisi me memoria fallit, dummodo verum ac genuinum nascisci liceat. Et à Matthiolo recensetur inter antidota aduersus venena; alij præterea, nominantque Aloysius Mundella aduersus morsum canis rabidi, aliorumque animalium nucleatorum, & vermes quoque, eorumque symptomata: nihil tamen audeo asserere, quandoquidem id nunquam viderat. Haud prompto animo eodem vtuntur medici Romani propter genuini inopiam, & impensam; vnde etiam hi, quod id fere nunquam præscribitur, nisi cum ægri eo non amplius egent, vel ipsum iuuare amplius non potest: Tam ingens autem est huius cornu præcium, ut planè regia futura sit impensa, si quotidie eo uti velimus. Superioribus annis mercatores quidam Germani venale vnum (ex ijs fortassis, quorum antea meminij) Romam ad principes quosdam attulere, pretio nonaginta millium coronatorum. Iulius tertius, ut maximos illos imitaretur Imperatores, Antonium, & Seuerum pharmacopæam erexit in Vaticano, pretiosissimis opulentans medicamentis, inter cætera etiam fragmentum mercatois est vnicorou duodecim millibus aut eorum à mercatoribus quibusdam Epidaurijs: quo non semel Augustinus Nicæus Pontificus tunc temporis archiazet felicissimè utebatur, modò scrupuli, modò decem granorum pondere, ex vino si febris non aderat, sin adierat, ex aqua aliqua cordiali, multosque à grauibus, & periculosis affectibus liberabat, quorum nonnulli hodieque sunt superstites. Illustris, & Reuerendiss. Cardinalis Tridentinus tuncum possidet vnicorou pulcherrimè diuersis exornatum gemis, & auro, in quo omnes, ut antè quoque indicauij, notæ veri, ac genuini vnicorou conspiciuntur, est enim natuum ipsius cornu, quo capiti annexitur, principium, brachij humani crassitudine, foris pallidum, intus album, eorum densum, & eboris instar poderosum: de cuius viribus, etiam iam splendidissimus ille princeps eas perspicuissimas sibi haberet, multoties enim vsus eius liberalissimè, quam plurimis concesserat, placuit mihi periculum facere in duabus columbis, quibus cum arsenicum propinaxsem, illa cui mox rasuram cornu illius exhibueram, superuixit, cum altera duarum tantum horarum spatio extingueretur. Exhibuimque id postea scriptissimè, vbi metus erat suspitione de veneno, contra fungos, in exanthematibus, in febribus pestilentibus, cum felicissimo fere semper successu, qualem ab omni genuino uero cornu sperare possumus, dummodo apro tempore, & loco propinetur, & cum iudicio, recteque associatum cum vomitorijs, aliisque euacuantibus, ut periti medici facere assolent. Cæterum tamen si tot veterum recentiorumque de pretiosissimi istius cornu proprietatibus auctoritates sint rationibus experimentisque comprobata, ut vel quilibet ijs acquiescere debeat, tanta tamen humani generis est imbecillitas corruptelaque, ut & mille præterea de eo nauitates, atque nugæ dicantur, & vulgò credantur, & olim etiam dicta sunt, & credita apud Indos: cum enim reges principesque suos cernerent tantis istiusmodi facere cornua, ut ex ijs sibi crateres facerent, & fere ex his solis biberent, nouas quotidie ijs vires affinxere (vulgus enim opinionibus suis magis, quam rationibus duci solet,) ex pereque etiam credere, & alijs prouulgare omnia illa mirabilia, quæ tandem a Philostrato memoria tradita sunt, quod nempe ex istiusmodi poculo bibens, illa die nullo affectu præter naturam corripit passio, & ne ebrius quidem efficit, sique vulnerari contingat, nullo dolore torqueri, nullis denique venenis, quæ nocendi causa interantur, offendi, & quod omnium maximum est, per medios ignes incolumes transire. Peruenitque fama isthæc vulgaris ad nostra tempora, & adhuc creditur: non esse necesse, ut intra corpus assumatur, ut alia antidota assolent, cæterum satis esse, si tantummodò portetur, aut præsens habeatur: hoc enim modo duo præstare, summa planè digna admiratione, illato nempe urtenu sudorem emittere, & si uel æque, uel uino immergatur, bullas excitare. Hæc itaque, & similia alia eum de eo blaterant circulatorum, alijque homines vulgares, maximam illis suis fragmentis auctoritatem conciliant, nã cum in aqua aliove humore bulliant, etiam uel ossa sint usta, uel lapides, ut ostendimus, igne

*Instrumen-
ta medico-
rum cornua*

*Vnicorou
felicis successus.*

*Pyrrimum
unicorou.*

*Vnicorou
Pontificum.*

*Vnicorou
Cardinalis
Tridentini.*

*Superstitiones
que dicuntur de
unicorou.*

A ro tamen vulgo, cui id indubitatum bonitatis sinceritatisque signum est, pro vero unicornu ob-
 erudunt, carissimeque vendunt. Ut modo inter hasce, quas referunt, miraculosas facultates,
 suam quoque veritati locum assignemus, tres opus fuerit, dubitationes diluere, videlicet an ve-
 rum sit, cornu hoc omni veneno resistere, si illato veneno sudet, aut in aqua, aut vino bullas ex-
 citet, & quid denique tam enormibus sollicitationibus credi debeat. Quod ad primam dubita-
 tionem, equidem haud facile defendi potest, vnicornu, aut quoduis aliud medicamentum, siue an-
 tidotum omnibus venenis conferre posse: impossibile enim id esse videtur, & ab omni ratione
 alienum. Nam aut operabitur qualitatibus suis manifestis, vel proprietatibus occultis: si quali-
 tatibus manifestis, verbi causa, quia calidum, proderit tantum venenis frigidis, non autem calid-
 is: si proprietate occulta, operabitur, vel per antipathiam, vel per sympathiam, atqui hanc, vel
 illam habebit cum hoc, non cum illo veneno: alioqui namque si aduerimus unam eandemque rem
 aliamque rerum effectibus inuicem contrarijs aduersari, iam totius naturæ ordo inuertetur. Nihilom-
 inus etsi istiusmodi argumenta sint inuolabilia, si tamen rectè intelligantur, non aduersabun-
 tur, minimeque obstabunt, & ut paucis intercidatur conuersionis, aliud fuerit dicere, antidotum
 naturaliter, & directiue, ut vulgus loquitur, omni veneno aduersari, aliud tantoperè eor ipsam
 roborare, ut venenis omnibus resistere queat. Admitteretur igitur argumentum, si dixerimus, nul-
 lum antidotum proprijs vi resistere omni veneno, calido scilicet, frigido, erodenti, & calorem no-
 llentia destruenti: contra si dixerimus, antidotum naturaliter roborare eor, actioneque secun-
 daria, ut loquuntur medici, efficaciam habere aduersus quodlibet venenum, id rationi minime
 repugnabit. Tollit autem, & veteres diu istiusmodi questio, & ab utraque parte sua afferre ban-
 tur rationes, Mithridaticumque quod tunc cæteris præferebatur antidotis, parum efficaciam ha-
 bere arguebant aduersus morsus viperarum aliorumque animalium virulentorum, ut vel ideo
 zheriacam excogitavit Andromachus celeberrimus tempore Neronis imperatoris, quam & olim
 multi, additis etiam elogijs, & Galenus quoque, & nostri denique temporis medici, tantam vim
 habere asserunt, roborandi nobilissimum illud visens, ut omne venenum repellere possit. Quid
 ni itaque id de unicornu dici posse concedemus? Quomodo enim quisquam egregie vn-
 dique armatus, optime se ab oppugnantibus tuetur, similiter ipsum eor hocce antidoto roborat-
 um, à nullo veneno, siue id sit calidum, siue frigidum oppugnari opprimique se sinit. Hoc ergo
 sensu intelligendum eris, cum dicitur, unicornu omni veneno resistere, (Probandum hic erat
 unicornu eor roborare. Negat enim id Parvus, ut supra scripsimus.) Altera questio erat, an
 C unicornu illato veneno sudorem, vel in humore bullas exciter: ad quam quod attinet, legi apud
 non paucos scriptores, & illos etiam, qui dari reuera id asserunt, à verò prorsus, & ratione aliud
 alienum videri, quandoquidem sudor sit ab intrinseco, & à potentia sensitiva, ac vegetatiua, quod
 de unicornu dici non potest: vel si tamen vulgo concedamus illud sudare, sudare dicemus per
 accidens, quo modo alia etiam læuia, ut vitrum, specula, marmora, vel tantilla aeris humiditate
 infecta, sudorem emittere videntur, id quod manifestius adhuc euenire videmus in mensis, pro-
 pter vapores qui a calidis, & humidis obsonijs eleuantur. Falluntur tamen qui isthæc aduersus
 cornu nostrum obijciunt. Cum enim vis a: que efficacis rationum suarum in eo consistat, quod
 sudorem dicant antitur operationem esse, reique vitam habentis, inuicem ego hoc dictum, atque
 inquit, unicornu caret vita, ideoque proprie dictum sudorem non edit, nec à principio mouetur
 intrinseco, sed quia læue est, & frigidum, foris ab ære, & vaporibus exadationem sibi acquirit,
 quæ sudoris similitudinem obtrinet, & sudoris nomenclaturam sibi vendicauit. Si ergo ab oc-
 culta proprietate, siue a principio extrinseco, siue à qualitate veneni, quod ærem inficiens læui-
 tatem ipsius cornu contaminare potest, quo modo mirum à mensurata muliere inficitur specu-
 lum, siue ab occulta quamvis alia causa fiat, parum refert, dummodo verum sit, quod vulgò de istius-
 D usmodi sudore fertur. Equidem Petrus de Abano quem Conciliatore m dicunt, in libro de ve-
 nenis asserit, cornu cerastis similiter presente veneno sudorem emittere, ideoque principes ma-
 nibus cultorum suorum inde confectis, & in mensa usurpare. Idem quoque affirmant de insipide
 quodam cinerij coloris, quon linguam serpentiam vulgò nuncupant, aut linguam viperinam,
 quam sagittæ modo efformatam principes inter alia pretiosiora hanc potissimum ob causam af-
 feruare obseruati. Quamobrem omnino colligo id verè quoque unicornu conuenire posse, cum
 non sit reuera sudor, sed sudoris tantum sibi nomen acquisiuerit. Eodem prorsus modo à ratione
 non est alienum, bullas presente veneno excitare. Quamuis enim videamus facere omnia vlla,
 siue ea sint cornua, siue ossa, siue calx, lapides, alia, negatur tamen conclusio, ergo, & unicornu
 non id facit simpliciter: Imò verò non solum, i. verissimum, sed à multis etiam classicis scriptori-
 bus signum habetur evidentissimum præcipuumque veritatis, gemini unicornu, quandoquidem vi-
 dere est apud quosdam mercatores Parisienses præter integrum illud, quo de diximus, quædam
 fragmenta, quæ etsi non sint vlla, tamen vno impositæ bullas emittunt. Dicemus igitur unicornu
 cum

An omnibus
venenis ad-
uersari pos-
sit.

Si unicornu
aunt veneno
pouesse sit
dicendum.

An illud ve-
neno sudet,
aut humore
bullas.
Sudor vnde
fiat.

Vnicornu
sudare dicit-
ur.

Carastis cor-
num vis.

Lingua ser-
pentina.

An in humo-
re bullas i-
lato veneno.

cum offibus vſis commune eſſe, quod in humore bulliat, ſed ab illis in hoc diſſerre, quod illa niſi vſta, hoc id faciat ſimpliciter, & minime vſum: quare etiam cognoſcimus manifeſtam ei in eſſe vim exiccandi, qua putredine gregiæ reſiſtat, efficaciamque habere aduerſus lumbricos, venena exanthemata, inſtar boli Armeni, aliorumque alexiteriorum, quibus ob ſimilem deſiccandi facultatem vtitur. Sed ſiue modò ſudet, ſiue non, id tamen, vt & alia que vulgò de eo dicuntur, credere non erit inutile, veritati que nullum aſſert præiudicium, & in primis intereſſi rebus publicis, vt nemo mentis compos ea deinceps impugnaverit, ſed tolerauerit potius, & in gratiam principum admiſerit, quos æquum eſt, vt in hac utili ſententia ſibiſtis placeant; imò uerò tene- mur eandem diuulgare, uolgoque perſuadere, ut eo modo multis merum incutiamus, proditos nã, ſi præſente unicornu ueneno aliquem aggredierentur. Hæc itaque omnia Baccius. (Ferdinandus Ponzetus falſum eſſe ſcribit, quod ſuperueniente ueneno ſudet. Sudat fortaliſſis inquit Geſnerus) aliquando, ut pote ſolidam, durum, & læue corpus, ut ſaxa etiam, & uitra, uapore externo circa ea concreto: ſed hoc nihil ad uenenum.) Cùm igitur tantopere inter ſe inuicem certent uiri docti, & adhuc ſub iudice liſ ſit, ego que de eo paſſim tradunt theologi, moralia myſticæque, nequaquam recitabo.